

ŽENSKI SVET

VSEBINA 2. ŠTEVILKE: ○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○○

OBRAZI IN DUŠE. XXXI. — SELMA LAGERLÖF — (Marica Zorčeva)	Stran 33
KO JE NAJVIŠJA BOL SRCA... — Pesem — (Maksa Samsova)	„ 36
MATERINE SOLZE — (A. Pečjakova)	„ 36
POVEST MALE DORE — (Franče Bevč) — Nadaljevanje	„ 37
IZ SPOMINOV TOLSTOJEVE HČERE TATJANE — (Priredil Ivan Vouk) — Konec	„ 43
IZ ZBIRKE „VEČNA PLAMENICA“ — DVE ZEMLJI — Pesem — (Karlo Kocjančič)	„ 47
NEVESTI — Pesem — (Ksaver Meško)	„ 48
PRED PUSTOM JE BILO — (Manica Komanova)	„ 48
PRAKTIČNI POMEN VNANJIH VPLIVOV NA DEFORMACIJE NAŠE NOGE IN NJIH PROFILAKSA — (Dr. Minář Fran) — Konec	„ 50
NAŠE VREME I NJEGOVA ŽENA — (Drago Gervais)	„ 54
SLOVANSKE UMETNICE: MARIJA SCHWEIGERJEVA — (M.)	„ 57
SONETI — (Mile Klopčič)	„ 58
IZVESTJA: Naše delo — Po ženskem svetu — Materinstvo — Higijena — Kuhinja — Iz naše skrinje — Književna poročila	59, 60, 61, 62, 63, 64

ŽENSKI SVET izhaja prve dni vsakega meseca. - Za Jugoslavijo letna naročnina: Din. 64 (s krojno prilogo); polletna: Din. 32, Naročila in naročnino je nasloviti na upravo „Ženskega Sveta“, Ljubljana, Karlovska cesta 20. Uredništvo in uprava: Trst, posta centrale, poštni predal št. 384. — Izdaja „Žensko dobrodelno združenje v Trstu“. Tiska „Tiskarna Edinost“ v Trstu, Via S. Francesco 20. Upravništvo in Trstu, ulica Torre bianca št. 39/1.

NOV ZOBOZDRAVNIK

Med. univ. **LOJZ KRAIGHER**

SPECIALIST ZA BOLEZNI V USTIH IN NA ZOBEH

Z IZPITOM NEMŠKEGA DRŽ. ZOBOZDRAVNIKA

SPREJEMA VSA ZOBOZDRAVNIŠKA IN ZOBOTEHNIŠKA OPRAVILA

V GORICI NA TRAVNIKU ŠT. 20, 1. nad.

Popolnoma varno naložite denar v

Ljubljansko posojilnico

r. z. o. z.

v Ljubljani, Mestni trg št. 6,

ker ima že nad

10,000.000 Din. jamštvene glavnice

Vioge na hranilne knjižice in tekoči račun obrestuje najugodnejše.

Ivan Kerže - Trst

Piazza San Giovanni št. 1

ima v zalogi najraznovrstnejše

kuhinjske in druge hišne potrebščine

iz aluminija, stekla, lesa in emalirane prsti.

„RIBA“

specijalna trgovina vsakovrstnih živih sladkovodnih in svežih morskih rib.

Na željo razpošiljamo vsako količino tudi izven Ljubljane.

Zaloga vseh konzerviranih rib „RIBA“ - J. OGRINC

Ljubljana, Gradišče 7.

Obrazi in duše.

XXXI.

SELMA LAGERLÖF.

Rodila se je dne 20. marca 1858. v Vämlandu na Švedskem, kjer ji je oče poročnik Lagerlöf imel posestvo Märbackahof.

Na rojstni dan ji je pastorjeva žena prerokovala iz kart, da bo vse življenje bolehal, mnogo potovala, delala in ustvarjala, pa ne ob kolovratu in statvah marveč s knjigo in peresom — in da bo ostala samica.

Prerokba se je kmalu začela izpolnjevati: hromost ene noge jo je silila, da je ležé in sedé preživela prvo mladost, tolažbe in razvedrila je iskala v knjigah in v njih našla največ sreče. Starši so ji bili medtem obubožali, morala je iskati poklica in kruha: l. 1881. je šla na učiteljšiše, l. 1885. je postala učiteljica.

Že kot učiteljšnica se je pri listu «Dagny» poskusila s pisateljevanjem, toda uredništvo ji je rokopis vrnilo, češ da je neraben.

To je ni oplašilo.

Začela se je spopolnjevati v znanju in literarni spretnosti in je bila stara že trideset let, ko je preučila sodobne pisatelje, ki so mojstrovali v osemdesetih letih.

Pesniško umetnost je tačas smela zajemati le v racionalizmu, romantika je odrivala fantazijo, pesnikovo osebno občutje se v umetnini ni smelo pokazati, — pisatelj, tako so kritiki učili, naj se s svojim čustvovanjem skriva daleč daleč za ozadjem svojega dela, ki naj slika zgolj dejanske, resnične razmere, nikakor pa ne izmišljenih in simboličnih.

A Selma Lagerlöf se je tej doktrini uprla in napisala za ženski list «Iduna» nekaj novel, ki so prijetno osupnile vse; zanje je celo dobila častno nagrado. Po umetnostni ceni so sicer bile neenake vrednosti, vendar jim je bilo vidno, da jih je spočelo umetniško čuteče srce.

To je bilo l. 1890. in ji je določilo nadaljnjo usodo.

Vlada je je dala dopust, da bi mirneje in lažje pisala; baronica Adlersporre pa podpora in inž. Gumelius gostoljubno streho. Vse to ji je omogočilo, da je zbrala svoje novele, jih medsebojno zapletla in izdala l. 1891. v obliki romana «Gösta Berling».

Ta knjiga je mahoma zaslovela, z njo je ime pisateljice šlo po svetu. Nje dejanje je pisateljica vzela iz povesti in pripovedk, ki jih ji je oče pravil, ko je še bila doma.

Tej knjigi je hitro sledila druga, namreč «Kraljice v Kungahälli», ki sega v davno skandinavsko preteklost, je simbol o stiku zdrave praprirod-

nosti in kulturne naprednosti, simbol ginevanja poganske megle in teme pred krščansko lučjo; nje dejanje se godi tačas, ko «so ženske bile zmerom mlade in lepe, ko materine oči mile in ko veverica mehke.»

L. 1895. se je odpovedala učiteljskemu poklicu in se posvetila zgolj pisateljskemu, začela se še bolj učiti in s potovanji razširjati duševno obzorje.

Potovala je zlasti po Italiji in Palestini.

Ko se je mudila na Siciliji, je spisala in l. 1897. izdala knjigo «Čudeži Antikristovi». Godijo se v lepoti solnčnega juga med strastnim, vročekrvnim ljudstvom z religioznim čuvstvovanjem, globoko vero in s pisanim praznovanjem: «Ko bo prišel Antikrist, bo čisto podoben samemu Kristu. Na svetu bo veliko uboštva in Antikrist bo hodil iz kraja v kraj in siromakom dajal kruha. In bo imel dosti pristašev.» Antikrist je — socializem, ki dela čudeže v doseženje pozemske sreče in v pogubo nadzemske blaženosti..

Misli, ki jih pisateljica ima glede socializma, knjigi kajpa ne določajo vrednosti, dragocenost ji je marveč v nazornem popisovanju ljudskih scen in značajev.

Iz Palestine je roman «Jeruzalem», ki ga je l. 1901.-2. izdala v dveh delih. Pripoveduje o nekih švedskih sektantih, verujočih v načelo splošnega bratstva in človečanske ljubezni.

V tistem času je napisala tudi znane «Legende o Kristu», polne čiste vere in nežne poezije.

Nekaj čisto posebnega je napisala in l. 1906. izdala v knjigi «Nila Kolgersona čudovito potovanje po Švediji». Knjiga je mladeniška in domoljubna, vsa prepletena z mičnimi povesticami.

— Če človek prebere katero njenih del, mu še dolgo drhti v duši. Saj je vse tako slikovito, sveže in dehteče, kakor umetnica sega v grmičje in zelenje vriskajoče pomladi in nas obsipa z vonjavim cvetjem. Prekrasno zna opisovati prirodo, tako živo vam piše, da opis ne samo občutimo, ampak ga kar doživljamo.

Zelo rada sanjari in pravljiči, še rajši se pogloblja v mysticizem vernega švedskega ljudstva, ga poetično oblikuje in v ljubezni povišuje. V našem življenju in srcu je polno skrivnosti, v nas tičijo demonske moči. sanje in vizije nam kažejo notranje stvari, ki so v nas in okoli nas, a to niso samo zunanji dogodki, marveč tudi vsa naša notranja doživetja.

Vera ji je srčna zadeva, duh ji plava z dvojnimi perotmi, z vero in umetnostjo: «Kar so angeli videli v božični noči, lahko vidimo tudi mi, saj se angeli vsako božično noč dvigajo pod nebo... duša le mora imeti oči, ki znajo gledati svetlost božjo» Bolj ko je duša čista, večje ji je hrepenenje in razodetje. Kdor se trudi, da bi našel Boga in se mu posvetil, je spoštovanja vreden in hvale... «Jeruzalem» in «Čudeži Antikristovi» so takorekoč apologija verstva, vsakega verstva, ki človeštvo vzgaja za plemenita dejanja in žrtvovanja.

Selma Lagerlöf je torej po literarno-historični opredelbi zastopnica nekake nove romantike in se rada zateka v simboliko; tudi mnogo njenih junakov je le simboličnih.

Umetnica nam po simbolih pripoveduje svoje misli o življenju. Čeprav ne moralizuje in nam ne pripoveduje le lepih povestic, marveč nam s svojo umetnostjo osvetljuje skrivnosti življenja in oznanja potrebo ljubezni in bratstva in sočutja. «Sreča izginja na višinah ponosa in prevzetnosti in se pojavlja v nižavah skromnosti in ponižnosti» Ljubezen in usmiljenost sta bili Kristu temelj vsega njegovega bistva in delovanja. Besede in dela Odrešenika našega naj bodo ljudem vzor in smernice, da zmagujejo skušnjave in zapeljivosti hudobnega duha.

Prava človečanska ljubezen nas varuje pred hudobijami, nam daje moči, da vstrajamo v dobrem, četudi nas kdaj potipa prst božji.

V delu in ljubezni do vseh ljudi je vsa življenjska sreča, tako se razvzlava najtežja uganka našega življenja: kako bi bil človek dober in obenem srečen. Vsakdo je kovač svoje sreče, Bog ne dela zanj, le pomaga mu. Socialno vprašanje se ne rešuje z izboljšavanjem življenjskih pogojev, marveč z oplemenitvijo človeškega srca.

Ljubezen med možem in ženo ji ni največji življenjski ideal. Ta ljubezen je boleča in noseča tudi tedaj, če je globoka in stanovitna. Zato je bolje, da jo dušimo in se posvetimo večji in lepši Ljubezni do vseh ljudi, zakaj bolj sveta je nebeška ljubezen nego ljubezen med možem in ženo.

Tudi stališče, ki se z njim ne moremo strinjati, kakor takisto ne z njenimi nazori o socializmu. Ali umevno je morda, če pomislimo, v kakšnih razmerah je živela in da je ostala — neutrgana življenjska cvetka.

— Zelo značilna poteza v delih Selme Lagerlöfove je ljubezen do nordijske domovine, ki jo opeva in poveljuje v vseh manjih in večjih delih.

Pisateljica uživa veliko časti in slave v domovini in zelo lepo priznanje po vsem svetu. Značilnost in pomembnost pesnice za skandinavsko in vobče svetovno leposlovje se je posebno priznala l. 1909., ko so ji podelili Nobelovo nagrado za leposlovno umetnost.

Največjo popolnost je v umetniškem oziru dosegla v noveli, ki v stisnjeni obliki poetično obdeluje le en sam motiv, ne da bi segala pred bravčevo domišljijo; romana, ki umetno zapleta celo vrsto niti in jih počasi razpleta, zmerom ne zmore. Njeni romani so prav za prav le zbirke novel, le rahlo spletenih v harmonično celoto — včasih se ji celo dogodi, da še le ob koncu romana pokaže novega junaka, ki ne utegne več agitirati in utemeljiti svoje eksistence. Zdi se, da piše roman le zato, ker bi rada na široko in dolgo uživala veselje mirnega pripovedovanja: «Saj to že vemo, kako človek sanja in misli, pa naj še zvemo, kako dela in kaj.» Ob koncu moramo vendar priznati, da nam je ugajalo vse, najsi je bila kratka novela ali «roman» v zbirki novel, ker je vse polno plastičnih situacij, poetičnih prirodnih opisov in živih resničnih ljudi, n. pr.: «Nedelja je, maša je

minila in mrtvaški sprevod je postal pred občinskim uradom. Nosilci krste z belimi prti čez ramo, domači veljaki in skoraj vsi verniki so se uvrstili v sprevod.

Ali ni to plastika?

Skrivnost uspeha, ki ga je Selma Lagerlöf imela s svojim delom, je v tem, da je znala segati v najgloblje globine švedskega srca.

Pisala je za najširše plasti naroda, zajemala vse iz naroda in vse posvečala z ljubeznijo do domovine in človeštva. Domovina ji je kot bitje s človeškimi čutili, mislimi in dejanji. Narod je nujno zvezan z njo, vrši vse dolžnosti do nje in pretrpi rad tudi vse hudo zanjo.

— *To so poglobitve značilnosti Selme Lagerlöfove. Odlikuje jo velika pesniška domišljija, ki ji ni modrujoča in umetna iznajdba, ampak lastnost navičnega otroka, verujočega v svoje lastne miselne ustvaritve in privide.*

Selma Lagerlöfova je velika umetnica, ki ji zunanja oblika ni poglobitveni namen, ampak sta ji vsa oblika in vsebina v čistem sozvočju.

MARICA ZORČEVA.

Ko je najvišja bol srca . . . (Maksa Samsova.)

Ko je najvišja bol srca,
ne more solza iz očesa,
a duše naše pa pekla
se ne usmilijo nebesa.

Kako bi človek rad umrl
ob uri tej obupa, boli!
Kako vezi bi zemske strl,
poletel z duhom kamorkoli!

Kako nam ničevu je lakrat
življenje naše, stvarstvo celo . . .
Zdi reven se nam slednji brat,
človeško nično slednje delo . . .

Materine solze. (A. Pečjakova.)

(Hrvatska pravljica.)

Mladi materi je umrlo prvo dete, staro deset mesecev. Žalovala je za njim noč in dan in nikdar ni prenehala jokati. Sosede so jo tolažile in ji govorile, da tega ne sme, toda ona se ni dala utešiti.

Neke noči, ko je v joku zaspala, je prišlo njeno dete k njej. Bilo je ravno tako oblečeno kakor tedaj, ko je ležalo na mrtvaškem odru, samo po obrazu in po rokah je imelo velike črne pege kakor opeklina.

Razveseli se ga mamica, ko ga ugleda, in plane k njemu, da ga objame, toda dete se ji umakne.

«Kaj bežiš od mene?» ga vpraša mati vsa žalostna, «in kaj imaš po obrazu in po rokah?»

«To je od tvojega trpljenja, ki mi ne da pokoja», ji odgovori dete, «one rane so od tvojih solz, ki me pečejo kakor živ ogenj.»

Dete izgine, a mati preneha plakati.

Povest male Dore. (France Bevk.)

(Nadaljevanje).

2.

orica je rastla; v njeno razvajenost je posegala tu pa tam materina roka. Pol hiše je bilo njene, prikupila se je gostom. Tudi mati ji ni več strogo branila v pivsko izbo stalnih gostov, kjer je sedela temu ali onemu na kolenih in delila poljube. V zabavo so poljubovali lepega otroka, v zabavo so ji dajali vina, da so jo podžigali k razposajenosti, dokler se ni prikazala mati na vratih...

Bil je dan enak dnevu, brez spremembe; njeno življenje se je spremenilo le v toliko, da je smela zvečer dalj časa ostajati v kuhinji, zato je zjutraj bolj dolgo spala.

Nekega večera je ostala dolgo med gosti; njih smeh je bil že potihnil, obrazi so se zdolgočasili, vino ji je z nenavadno močjo planilo v glavico. Matere ta dan ni bilo od nikoder. Tesno je postalo dekletcu, iznebila se je rok, ki so jo držale, in odšla v kuhinjo.

«Kje je mama?»

«Mama je odpotovala. Rekla je, naj te jaz denem spat.»

V Dorični glavi je šumelo, vendar je skozi tetine besede videla prosevati laž.

«Lažete! Če bi bila šla proč, bi me bila poljubčkala.» Otrok je sklepal prav. Teta jo je pogledala z dolgim ostrim pogledom in dejala: «Pojdi!»

Ker ni šla na besedo, jo je vzela v naročje in jo nesla v sobo. Dora se ni branila. Ko jo je teta dela na tla, je zbežala v materino sobo. Njena postelja je bila prazna, odeja ni bila odgrnjena v trikotu, ki je vsak večer naznanjal, da mama še pride.

«Kje je mama?»

Vino in skrivnostno odpotovanje matere sta jo zmedli popolnoma. Jokala je in se ni pustila sleči. Ko je ležala premagana na postelji, je pričela kričati...

«Pokličem črnega moža.»

Črnega moža se je Dorica bala. Saj ga nikoli ni videla in ravno zato, ker ga ni videla, je imela nepopisen strah pred njim. Tembolj ta večer, ko ji je vse zmešano plesalo pred očmi in ko je morala sama ležati v teh prostorih.

Planila je: «Ne bom tu ležala, teta, ne bom tu ležala...»

«Tiho, saj ga ne pokličem. Moli, pa ne pride...»

In globoko pod odejo je prosila: «Pustite luč.»

Luč je gorela, Dorica ni videla svetlobe, njena glava je bila zagrnjena v temo pod odejo. Molila je, da bi ne prišel črni mož, in je že zaspala.

Težko spanje je motilo nešteto čudnih predstav. Iskre, ki so se vžigale skozi neprodirno temo, so se družile v dolge, zlate niti. Teža se je obešala

na telo in na dušo, da je ni bilo mogoče vlačiti skozi noč in skozi spanje. Črni mož je prišel in se je zbal luči in molitve... Solze so tekle same od sebe, telo se je premetavalo...

Prebudila se je. Dvignila je glavico in se zagledala v medlo svetlobo luči, od katere so vstajale sence po sobi. Lica je imela mokra, mokra je bila blazina. Bolela jo je glava, čudna omotica jo je objemala.

V hipu se je spomnila na mater. V strahu je mislila samo nanjo in ne na črneža moža in na nič drugega več. Dvignila se je na roko, poslušnila je. V vsej hiši ni bilo čuti ropota, počasen osamel korak je šel po ulici. Biti je moralo že pozno.

V tej tihoti je bilo Dorici še tesneje. V slabosti, ki je objemala njeno telo, je hotela imeti mater. Vstala je in splezala v srajčki čez rob postelje na tla.

Stopila je v materino sobo. Skozi bogate čipkaste zavese je padel mesečen sijaj na posteljo. Bel trikot odgrnjenih rjuh je sijal na istem mestu kot prej. Na postelji ni bilo nikogar.

Nekaj neznanega jo je gnalo, da mora poiskati mater. Brez solz in brez groze, z omotico in bolečinami v glavi je stopila v dolg hodnik.

Bil je prazen. Pol razsvetljen se je vlekel na levo in na desno in se izgubljal za desni in levi vogal. Pisana preproga ga je delila v dva dela vrat. Pred vrati so stali pari čevljev.

Dorica je šla po hodniku. Ko je postala nad stopnjicami za hip, je poklicala poltiho, da bi moglo čuti le materino srce: «Mama!»

Nihče se ni oglasil. Vse je bilo gluho od pritličja do stropa. Kakor da leži pred neznanim in da išče bogzna kaj, je Dorica zablodila po hodniku...

Pod lučjo je na ovinku hodnika padel njen poleg na dva para čevljev. Težki moški čevlji so stali poleg ženskih. Ženski čevlji so imeli svetle srebrenne zaponke, zavite v podobi kače.

Dorica je počenila in gledala zaponke. Bili so čevlji njene matere. Po zaponkah jih je spoznala, ker se je nešteto krat igrala z njimi.

Dvignila se je in stopila h ključavnici. Obesila se je na kljuko, vrata se niso odprla. Še dihati se ni upala. Poslušnila je. Zdelo se je, da sliši težko sapo, ki pa ni prihajala iz te sobe.

Poklicala je: «Mama!» Nato še in še... Sprva čisto tiho, da je komaj sama sebe čula. Nato močneje in zopet močneje. Z vsakim zvišanim glasom se je stopnjeval tudi njen jok.

Naenkrat je zaslišala v pedsledku klicanja glas, kakor da se je nekdo prebudil in poslušnil. Poklicala je še enkrat. Zaslišala je šum posteljne odeje in hojo bosih korakov. Vrata so se odprla, prikazala se je ženska, v belo čepico pokrita glava.

«Mama!»

«Za božjo voljo, otrok, kaj delaš tu?»

V beli spodnji obleki je bežala z Dorico po hodniku in jo položila na posteljo; ta je neprestano jecljala: «Mama, ostanite pri meni!»

«Saj ostanem!» je dejala. Dorica je imela pekočo glavo, telo je trepetalo v groznici. Kakor skesana grešnica je prebila mati ostali del noči pri postelji svojega otroka in tiho jokala. Ostala je tudi naslednje dni pri nji, dokler ni dekletce ozdravelo.

S tem sta bili navezani tesneje druga na drugo. Njeno posteljico je prenesla mati v svojo sobo, da sta se slednjo uro v noči lahko videli.

O tem dogodku je razmišljala Dora šele tedaj, ko je pričela razumevati grenkost. Če tega zdaj ni mogla zamolčati, je storila zato, ker se je zarezal najmočnejše v njen spomin.

3.

Dnevi po oni noči, ko se je Dorica tesneje zblížala s svojo materjo, so bili zanj najboljši. Spominja se jih kot lepih pomladnih sanj, ki so se nežno ovijale njenega detinstva.

Kadarkoli se je zjutraj prebudila in pogledala izpod odeje, je zagledala speč materin obraz, ki je z napol odprtimi usti bleдел v jutranjo svetlobo. Pozno je prihajala spat, in ni vstajala tako zgodaj kot svoje dni. Kljub nasmeškom sestre je spoznala, da sta zdravje in življenje lepša kot pehanje za nič. «Zase imam dovolj,» je dejala.

Še nekaj drugega je bilo, kar jo je zadrževalo v postelji. Tisti prizor, ki se je odigral nekoč, ko se je Dorica prebudila, in ki je bil tako lep, da se je potem ponavljal vsako jutro.

Ko so se nagledale prebujene oči v svetlobo, so se vzpele gole ročice in dosegle mater. Laskale so se najprvo ovalni roki, ki je ležala na odeji. Tipale so prstan in preštele prste, drugega za drugim. Mati se ni takoj prebudila. Premaknila je roke in vzdihnila v sanjah. Takrat je Doričina roka segla na njen obraz. Božajoče je šla preko lic in brade.

Mati se je prebudila. Nasmeh jo je pozdravil. Dorica se je od radosti nad uspehom zvijala pod odejo.

«Dobro jutro, mama!»

«Dobro jutro, Dorica!» je odgovorila mati iz spanca.

«Ali smem k vam?»

«Pridi!»

Dorica je šla k materi. To so bili najlepši trenutki, kar se jih je spominjala. Legli sta postrani, Dorica je dela materin obraz med dvoje rok in jo je gledala. Tako sta se pogovarjali četrť ure mati in hči...

Izprašali sta se do dna. Razodeli sta se do globine. Dorica je sanjala o tem, kako bo z njo, ko postane velika. Hrepenenje, da postane kot mati, ji v mislih ni dalo miru.

Tudi mater je navdajala ista rožna misel. Imeti odrastlo hčer. Oblaćiti jo-najlepše in hoditi z njo na izprehod. Njena lepota bo izginila, vživala bo poglede, ki bodo padali na njeno hčerko.

Ob tih mislih je imela otroka še rajši, dasi je bilo mnogo samoljubja primešanega tej ljubezni.

«Mama, kadar bom velika, ali boš ti majhna?»

Mati se je smejala, Dorica je videla, da je storila neumnost; zagrnila se je čez glavo. Mati je poiskala njene lase in jih je poljubovala.

Oblekli sta se in zapustili sobo. V kuhinji je dobila Dorica lonček kave in denar, da si je kupila črnega kruha, ker belega ni marala; bel je bil prevsakdanji. Tetin pogled jo je radi tega oplazil po strani, a radi pogleda za kruh ni bila prikrajšana.

Način življenja v veliki hiši z mnogimi sobami se je v teku časa le neznatno spremenil. Nekateri stalni gostje niso zahajali več v posebno sobo. Boljše vino jih je zaneslo drugam. Teta je bila zvesta svojemu debelemu glasbeniku, mati ni prisedala k mizi.

Kadar je bila teta slabe volje, je ošinila mater s pogledom: «Gostje so sami.»

Mati je pogledala, nato je skomizgnila z rameni:

«Kaj morem zato!»

«Vsak dan manj jih bo...»

Mati je pobožala Dorico in ni spregovorila nič več. Pod tetinimi rokami je posoda glasneje ropotala in izražala njeno nevoljo.

Med tiste goste, ki so ostajali pozno v noč, je mati pogledala neredko, da jih je opomnila na uro. Bili so ljudje, ki so sedeli večer za večerom na tistih stolih in govorili z dneva v dan iste dolgočasne besede. Radi rjavih sten in podob na steni, radi ozračja, ki so ga bili navajeni bolj kot doma, se niso mogli ločiti.

Pili so malo. Vendar se je račun nabiral do težke vsote in je neredkokrat pozabljen izginil med površnimi zapiski, ki jih je nosila mati v veliki torbici.

Dorica se spominja, kako je včasi zvečer ostala le mati kakor priklenjena sredi sobe in se je zamislila. Težka črta se je zarezala preko čela in omračila oči. Tako je stala nekaj minut, zamaknjena v neznano...

Ko se je predramila, je legla. Dorica jo je prijela za roko. Ni vedela za nič, le slutila je v otroško dušo, da mater nekaj teži.

«Mama!»

Mati je prijela za malo roko in jo je poljubila. Iz poljuba je rastlo tisto, kar je prej napolnjevalo s črno težo njeno misel, kakor da se boji za otrokovo usodo.

Dorica ni mogla vedeti, kaj je materi... Pozneje se je iz njenega razuma in spomina odkrivalo nekaj v tiste dni. Težko gospodarstvo hiše je slonelo na materinih ramah, ki ga je vodila brez zapiskov in računov. Plačevala je in sprejemala. Več je plačevala, manj je sprejemala. Teta se ni brigala. Delala je, ker je bila navajena delati, podpirala je svojega ljubčka.

Bogata hiša se je počasi zamajala, da je materi vzelo trdno spanje in je vzdihovala zgodaj v jutro. Ko se je Dorica prebudila, je imela mati od bedenja rdeče in od misli mračne oči. Ob takih trenutkih je šla k nji in ni govorila z njo. Le božala jo je nemo; istotako brez besede ji je mati odgovarjala z nežnostmi in globokimi pogledi.

Nekoč je prinesel poštar papir, mati ga je zavrnila. Pri tem je pobleдела. Ko je prinesel papir v drugič, se je morala mati podpisati nanj. Prebrala je redke, pol pisane pol tiskane vrste in trepetala. Papir je vrgla v peč.

Teta jo je pogledala. «Kaj je bilo?»

«Vrag!» je dejala mati in pogledala Dorico, kot da se je prestrašila izgovorjene besede pred hčerko. «Ne prizanese; lakomnik!»

«Prosi ga!»

Mati se je vzravнала. Bila je preponosna, da bi kaj takega storila. Zaničljivo je odgovorila z besedami, ki so šle počasi druga za drugo iz ust: «Jaz ga ne bom prosila.»

In res ga ni prosila.

Določno se je Dorica spominjala dne, ko so vstopili v vežo trije gospodje, ki jih še nikoli ni videla med gosti. Bili so resni, eden izmed njih je imel knjigo in papirje v roki.

Vprašali so po materi. Ta je bila v sobi. Ko jo je teta prišla klicat, je prišla Dorico in jo je potegnila nase; vrata je zaklenila. V razburjenju se je prišla za glavo in begala po sobi. Slednjič se je zavedla. Odprla je predal omare, vzela škatlo z zlatnino in jo je dela pod blazino. Na posteljo je posadila Dorico.

Ta ni vedela, zakaj gre. Začudena je gledala, še solze ji niso tekle od zavzetja. Pričakovala je nekaj hudega.

V tistem hipu je nekdo potrkal na vrata. Mati je trepetajoče odprla, trije gospodje so vstopili in se ozirali po predmetih.

Dorica je bila takrat še majhna, a si je ostro zapomnila človeka, ki ga je morala sovražiti. Celo vsoto je vedela, za katero so mater rubili. Neznatna vsota, ki so jo iskali možje po stenah sobe in v predalih omare. Majčken človek, vinski trgovec, je imel zločest pogled in ozko prstriženo brado. S širokim nasmehom na ustih je stal ob strani in motril oba izvrševalca postave.

«Gospa, kje imate zlatnino?»

Mati je ostala ob oknu, pol obrnjena od njih, blede kot stena. Njene oči so sijale sovražno. Grizla je ustnice. Na vprašanje ni odgovorila. Iskali so dalje. «To?» je vprašal eden izmed njih.

«Ne. Ali bom jaz nosil ženske cunje?»

(Dalje prih.)

MAKEDONSKA NARODNA NOŠA IZ OKOLICE SKOPLJA.
 Makedonija je najjužnejša pokrajina Jugoslavije. Do l. 1913. je bila pod turškim gospodstvom, zato je tudi kulturno zaostala; ohranila si je ipa do danes starodavne narodne običaje. (Glej: „Iz naše skrinje.“)
 Slika predstavlja pravoslavne in mohamedanske Makedonke.

Iz spominov Tolstojeve hčere Tatjane.

(Priredil: Ivan Vouk.)

(Konec.)

Obisk Turgenjeva na Jasni Poljani poleti 1881. mi je ostal bolj v spominu in spominjam se nekaterih slik tega obiska.

Jutro. Prišla sem pod lipo pred hišo pit kavo in zagledala sem to-le: na dolgi deski, ki leži na velikem drevesnem deblu, švigne v zrak na eni strani moj oče, na drugi strani nato Turgenjev. Kadar se deska dvigne, vrže kvišku onega, ki stoji višje. Tako letita s svojih mest zdaj oče, zdaj Turgenjev. Oni, ki ga deska požene kvišku, pade zopet nanjo in jo potisne doli, nakar šine kvišku oni na drugem koncu.

Turgenjev je nosil zaradi trganja velikanske škornje in debele nogavice. Pri vsakem skoku sta plosknili skupaj obe silni nogi in krasni beli kodri so zaplapolali v zraku. Še danes vidim pred seboj karakterni postavi obeh starcev, ki sta se tako vneto zabavala z otroško igro.

Druga slika: Turgenjev se prepira z Uruscvim. Sedita za čajno mizo v jedilnici. Urusov se je tako razvnel pri nekem dokazovanju, da je padel s stola, na katerem se je ves čas gugal. Obsedel je na tleh pod mizo in nadaljeval prepir s Turgenjevim, pri čemer je vpil in spremljal svoje vpitje s krepkimi kretnjami. Toda Ivan Sergejevič se trese od smeha, nakar je bilo v njegovo veliko veselje konec prepira.

Tisto poletje je bilo v Jasni Poljani veselo življenje: petje, ples, romani. V krilnem poslopju je stanovala teta po materini strani, T. A. Kuzminska, s svojo družino in razen nje je bilo v hiši vse polno mladine. Vsa dekleta smo bila še mlada in zaljubljena. Skoraj vsak večer smo plesali in teta je pela. Imela je krasen glas. Najstarejši brat je sedel za klavir, da jo spremlja, vsi drugi so bili pri odprtih oknih dvorane in so poslušali. Spominjam se, kako mi je ta poletni večer hotelo srce raznesti od nejasnih sanj in hrepenenj, od prijetne melanholije, ki jo je vzbudil v nas divni tetin glas in strastne besede zapetih romanc.

Nekega večera smo priredili ples in Turgenjev se je pripravljal, da zapleše z mojo sestro četvorko. Spominjam se, kako je pri neki figuri vtaknil palec za telovnik in pokazal nekatere zelo smešne figure. Vsi so bili navdušeni, jaz pa, ki sem bila s svojim plesalcem vis-à-vis Ivanu Sergejeviču, se nisem mogla vzdržati smeha.

Navdušeno je poslušal tetino petje.

«Kako sem nesrečen!» je rekel nekoč. «Več kakor vso srečo ljubim petje, a v mojem grlu tiči prašič namesto glasu!»

Spominjam se, da smo, to je vsa mlada družba, neki večer po petju in plesu vsi razburjeni sedeli na kupu in o nečem razpravljali. Turgenjev je to opazil, prišel k nam in prisedel.

«Zdaj poslušajte,» je rekel, «vsakdo bo sedaj pripovedoval o najsrečnejšem trenutku svojega življenja!»

Bili smo soglasni, a Ivan Sergejevič je moral prvi pripovedovati. Ni ugovarjal in pripovedoval nam je zgodbo neke svoje ljubezni. Spočetka ga je ta ljubezen napravljala nesrečnega. Ljubosumje in dvomi so ga mučili. Nekoč ob takem trenutku je pogledal v obličje ljubljene ženske, njune oči so se srečale in v njenem pogledu je bilo toliko ljubezni, da je Turgenjev čutil, kako je padla z njeja vsa muka; vse življenje misli na tisti pogled. Tisto minuto je smatral za najsrečnejšo v svojem življenju.

Po tej povesti so se vsi, ki so bili zaljubljeni, ali ki so si domišljali, da so, zaljubljeno spogledovali in mislili, da doživljajo najsrečnejšo minuto svojega življenja.

Po odhodu iz Jasne Poljane je Turgenjev pisal mojemu očetu in zopet sta si začela dopisovati. Skoraj v vsakem pismu je prosil Turgenjev očeta, naj se posveti slovstvenemu delu. V pismu od 14. maja 1882. piše očetu:

«Dragi Tolstoj, ne morem Vam povedati, kako me je Vaše pismo ganilo. Za vsako besedo Vas posebej objemam. Moja bolezen je Angine pectorale gouteuse, kateri moram biti skoraj hvaležen zaradi izrazov Vašega sočustvovanja. Bolezen ni nevarna, dasi me prav hudo muči; najhujša nesreča pri tem je to, da se z zdravili malo opravi, da utegne dolgo časa trajati in da se ne morem prosto gibati. Posledica je, da sem odložil na nedoločen čas odhod v Spaskoje. Kako sem se pripravljal na to potovanje! Toda vse upanje ni še izgubljeno. Kar se tiče mojega življenja, bom bržkone še dolgo živel, dasi sem že nehal živeti; Vi pa morate živeti in ne samo zato, ker je življenje nekaj lepega, ampak tudi zato, da dovršite stvar, za katero imate poklic in ki razen vas nima drugega mojstra. Spominjam se, kar ste mi predlanskim napol obljubili, in ne morem si misliti, da ne bi izpolnili obljube. Ne morem dosti pisati, toda razumeli me boste...»

Septembra istega leta piše:

«Zvedel sem, da je Vaš članek, ki je bil namenjen za «Rusko Misel», cenzura zaplenila in zažgala; morda pa imate doma kakšen prepis? Ali bi bili tako prijazni in mi ga poslali po pošti. Ne bom Vas vprašal, če ste se lotili slovstvenega dela, ker vem, da Vam je to uprašanje neprijetno, rad bi pa prejel od Vas vest, kako je z Vašim zdravjem in z zdravjem Vaših svojcev, ki jim sporočite moje pozdrave...»

Oče je poslal po neki poznani dami svojo «Izpoved» v Pariz. Prosil je Turgenjeva, naj prebere knjigo, naj ne bo hud nanj zaradi nje in naj se postavi na njegovo stališče in naj jo prav razume.

Turgenjev je odgovoril tole:

«Vaš sestavek bom prebral, kakor želite; o kakem nerazumevanju ne more biti govora. Vem, da ga je napisal silno razumen in odkritosrčen človek; ne strinjam se s sestavkom, toda predvsem si bom prizadeval, da ga razumem in postavil se bom popolnoma na Vaše stališče. To bo zame bolj poučno in zanimivejše, kakor če bi ga po svojem merilu ocenil, ali da bi iskal, v čem obstaja nesoglasje. Da bi bil zaradi tega hud na Vas, je nezmisljivo, hudi morejo biti samo mladi ljudje, ki si domišljajo, da je samo toliko svetlobe na svetu, kolikor je vidijo skozi svoje okno, meni pa bo v nekaj dnevih 64 let. Moje dolgo življenje me uči, da ne smem o vsem dvomiti (zakaj o vsem dvomiti se pravi sebi verjeti!), ampak da moram o sebi dvomiti, to je: verjeti, kar ni mojega, in tega celo potrebovati. S takim duhom bom čital Vaše delo.»

«... Jaz grem zopet na delo. Kako bi bil vesel, če bi slišal, da ste tudi Vi isto napravili! Vendar pa imate prav, da je treba živeti, kakor se spodobi, toda to ne izključuje onega...»

Turgenjev pa očitno ni razumel «Izpovedi» mojega očeta in se ni strinjal z njegovimi nazori. Pisal mu je:

«Začel sem Vam pisati dolgo pismo kot odgovor na Vašo «Izpoved», toda ne morem ga dovršiti in ga tudi ne bom, zato, ker se ne maram prepirati...»

Istočasno je pisal tudi Grigoroviču pismo, v katerem se je izrazil o «Izpovedi» takole:

«Pred kratkim sem prejel po neki zelo ljubeznivi moskovski gospe tisto «Izpoved» L. Tolstoja, ki jo je cenzura prepovedala. Bral sem jo z velikim zanimanjem; stvar je nekaj izrednega zaradi svoje iskrenosti, resničnosti in prepričevalnosti. Toda postavljena je na popolnoma zgrešene predpostavke in privede končno do zanikanja vsega resničnega človeškega življenja... To je nihilizem svoje vrste... Vkljub temu je Tolstoj največji mož današnje Rusije.»

O kakšnem literarnem sporu torej ni govora tu. Turgenjev je spoznal v mojem očetu že pri njegovih prvih slovstvenih delih ogromno darovitost in ni nikdar mislil tekmovati z njim. Od takrat — še leta 1854. je pisal Kolpašinu: *«Bog daj Tolstoju samo dolgo življenje in upam, da ga bomo vsi občudovali!»* — je pozorno zasledoval slovstveno delovanje mojega očeta in je o njem vedno z navdušenjem govoril.

«Če se bo ta človek izvrel,» piše v l. 1856. Trušininu, *«tedaj bo iz tega nastala pijača, ki bo vredna bogov.»*

L. 1857. piše Polonskemu:

«Ta človek bo daleč prišel in zapustil globoko sled za seboj...»

Vkljub vsemu temu pa niso bili odnosači med obema možema neskaljeni...

Če beremo pisma Turgenjeva, ki jih je pisal mojemu očetu, tedaj vidimo, da so že v začetku njih znanja nastala med obema nesoglasja in nesporazumljenja; oba sta si prizadevala, da bi jih zabrisala in pozabila, toda čez nekaj časa so se zopet pojavila — včasih v drugačni obliki — nato je zopet sledilo pojasnjevanje in sprava.

Leta 1856. je Turgenjev pisal očetu:

«Vaše pismo me je zelo pozno dohitelo, dragi Lev Nikolajevič. Najprej Vam izrekam svojo zahvalo, da ste mi ga poslali. Vedno Vas bom ljubil in cenil Vaše prijateljstvo, dasiravno bova v medsebojni prisotnosti tudi v bodoče občutila neko tesnobo. Bržkone po moji krivdi... Odkod izvira ta občutek? Mislim, da sami to veste. Vi ste edini človek, s katerim se ne morem razumeti. To pa se je zgodilo zaradi tega, ker se napram Vam nisem hotel omejiti samo na «prijateljske» odnose. Hotel sem seči dalje in globokeje, bil sem pa nepreviden, prijel sem Vas pretrdo, ko pa sem opazil svoj pogrešek, sem se prehitro umaknil, in to je napravilo «prepad» med nama. Toda ta tesnobni občutek je zgolj telesni, in če se bo pri prihodnjem srečanju ponovil, potem se to ne bo zgodilo, ker sem morda slab človek. Boljše razlage si ne morem misliti. K temu bi še dostavil, da sem mnogo starejši od Vas in sem hodil po drugih potih...»

«Razen najinih takozvanih literarnih interesov imava prav malo stikališč; Vaše življenje je usmerjeno v bodočnost, moje temelji na preteklosti. Za Vami ne morem, da bi Vi za menoj hodili, o tem vendar ni govora. Predaleč ste od mene; razen tega stojite pretrdno na lastnih nogah, da bi mogli kedaj postati pristaš kogarkoli. Zagotavljam Vas, da mi ni prišlo nikdar na misel, da ste hudobni in da morete biti nevoščljivi iz literarnih vzrokov. Večkrat sem Vas imel (oprostite za izraz) za nerodneža, za hudobneža nikoli. Sami ste pretankočutni in prebistrovidni, da veste, če je kdo med nama drugemu nevoščljiv, jaz gotovo nisem tisti...»

Leto za tem je pisal očetu pismo, ki je po mojem mnenju ključ k razumevanju odnošajev med Turgenjevim in očetom:

«...Pišete mi, da ste zelo zadovoljni, da niste sledili mojemu nasvetu — zadovoljni, da niste ostali zgolj pisatelj. Ne bom se o tem prepiral; morda imate prav; toda če si kot grešen človek še tako ubijam glavo, si ne morem na noben način domisliti, kaj ste pravzaprav, če niste pisatelj. Častnik? Filozof? Ustanovitelj nove vere? Uradnik? Trгоvec? Rešite me, prosim Vas, iz tega neprijetnega položaja in sporočite mi, katere domneva odgovarja resnici. Šalim se, vendar pa bi v resnici strašno rad videl, da končno s polnimi vesli zajadrate.»

Mislim, da je Turgenjev videl v očetu silen slovstveni talent in zato mu ni hotel priznati, da bi bil kaj drugega kakor slovstveni umetnik. Vsako drugo očetovo delovanje ga je žalilo in bil je nevoljen, ker ni oče slušal njegovih nasvetov. Bil je mnogo starejši od očeta in je brez pemišljanja priznal, da je oče večji talent

od njega. On je zahteval samo eno: moj oče bi moral vse svoje življenske sile posvetiti umetniškemu delu.

Oče pa ni hotel nič slišati o njegovem velikodušju in njegovi udanosti, ni ga ubogal in šel je po poti, ki so mu jo kazala njegova duhovna stremljenja. Turgenjev je bil po okusu in značaju v pravem nasprotju z očetom. V splošnem je mojega očeta borba navduševala in stopnjevala njegove sile; Turgenjev pa se je izogibal boju.

Mislím, da je Turgenjev zapustil Rusijo in živel v inozemstvu, ker se je bal boja. Dogodki, ki so se v Rusiji razvijali, mu niso bili po godu; imel je navado reči, da ima v Rusiji sovražnika, tlačanstvo, toda da bi se proti njemu boril, ni imel veselja, in jaz mislim, da se je morda nezavestno in nenamenoma rajši umaknil od vsega, kar ga je mučilo, kakor da bi se boril proti temu. Iz daljave je zasledoval vse, kar se je v Rusiji godilo, in večkrat je mislil, da bo tudi sam vmes posegel, toda mnogi njegovi načrti so ostali pač samo načrti.

«Sklenil sem, da uporabim vse prihodnje leto za razdelitev svoje zemlje kmetom,» je pisal Ivan Sergejevič v novembru 1859., «četudi pridem ob vse; zato pa ne bom več »gospod«. To sem trdno sklenil in ne grem prej iz vasi, dokler vsega ne uredim...»

Po enem letu, 29. januarja, piše očetu iz Rima:

«Kar smo dolgo pričakovali, se je končno zgodilo, in srečen sem, da sem to doživel...*) o tem vprašanju Vam ne bom nič govoril, zakaj odmeva v ušesih slehernega človeka; toda zagotavljam Vas, da nas zanima vse, ki smo tu, bolj kakor vas v domovini. Vsako vest od tam željno pričakujemo; o tem se razpravlja brez konca in kraja. Napisal sem že spomenico in jo odposlal (med nama: šlo je za ustanovitev časopisa, ki naj bi se bavil zgolj z agrarnim vprašanjem). Skratka, vrtno se kakor verica v kolesasti kletki... Napisal sem pismo našim roditeljem.»

Kolikor mi je znano, ni Turgenjev nobenega teh načrtov izvedel. Umetnost je vso njegovo osebnost izčrpala in vse ostalo je bilo zanj bolj postranskega pomena.

Četudi je bilo etično stremljenje Turgenjeva mojemu očetu tuje, je bilo prvemu vendar mnogo na tem, da bi ohranil stike z njim.

V marcu 1861. piše: «Dragi Tolstoj, povedati Vam moram kar naravnost, da me je Vaše pismo zelo razveselilo. Najini odnošaji, ki niso sicer neprijateljski, vendar pa hladni, se bodo razjasnili, to dokazuje Vaše pismo. Nesporazumljenj ni več.»

Kakor hitro sta bila zopet v prijateljskih odnošajih, je Turgenjev vnovič začel vneto dajati očetu nasvete. V naslednjem pismu je pisal očetu:

«Sporočilo, da se povrnete k umetnosti, me je razveselilo. Vsak človek je tako ustvarjen, da mora izvrševati eno opravilo; svojevrstnost je znak vsakega živega organizma in Vaša svojevrstnost je samo umetnost. To seveda ne izključuje, da bi se ne mogli baviti z vzgojeslovjem, posebno v prvotni preprosti obliki, ki je pri nas v Rusiji na mestu.»

In zadnjič, skoraj pred smrtjo, je pisal s svinčnikom in s slabotno roko zadnje pismo mojemu očetu. Ni imel več moči, da bi se podpisal. Namesto podpisa je napisal besedo «truden», ki pa tudi ni bila končana. V tem pismu piše s smrtne postelje očetu, kako zelo ga je veselilo, da je bil njegov vrstnik in da mu more izreči še svojo zadnjo iskreno prošnjo: «Dragi prijatelj, vrnite se k slovstvenemu delu,» ga prosi in ponavlja še: «Dragi prijatelj, veliki pisatelj ruske domovine, uslišite mojo prošnjo...»

Kolikor mi je znano, ni Tolstoj odgovoril na to pismo in po dveh mesecih ni bilo več Turgenjeva med živimi.

*) Odprava tlačanstva. Op. prev.

Iz zbirke „Večna plamenica“. (Karlo Kocjančič.)

Dve zemlji.

Monte Oliveto-Firenze, 24. VII. 1925.

V mojem pet in dvajsetem letu so me poslali v deželo, edenskemu vrtu podobno, na jugu.

Prijatelji božji! Vi še ne veste, kako strastna in sočna in svojo gošo krasoto s kopreno glazurne zameglenosti bolj razodevajoča nego skrivajoča je ta dežela, kjer rastejo oljke, kamor pogledaš same oljke, sbebraste ciprese, našopirjene gospodične akacije, ploskoglave pinije, zvonikaste topoli, trte — ovijajoče se dreves — in smokve, ter je ozračje preopito z vročim, ščegetajočim vonjem metice, z usopevajočo sladkobo rož!

Na okrogle griče, med košate krone in pod latnike, so se usedli linasti gradiči in trudne hiše, ki so zadremale v soparnem meridianskem solncu bel sen.

(Nič ga ne moti razen markantne in nebrze kadence mojega koraka.)

Prav pod griče pa se je naselilo slikovito mesto s svojimi prijetno zraslimi ter krepkimi prebivalci.

Vprašal me je tisti, ki vedno hodi z menoj:

«Semkaj sva hrepenela? Tukaj skleneva romanja svoja?»

(Skoraj mi je bilo žal odgovora):

«Veličastna in radodarna je ta naša premičnica z lepotami, kamorkoli nameriš radovedne stopinje!

Radodarna, kjer jih pušča valiti v peščenih planjavah pod vročo perutjo zenitov;

radodarna, kjer jih tako skrbno hrani v neizmerno dragocenih skrinjicah iz zmrzlih kristalov;

radodarna, kjer vstaja s prvim žarkom solnca;

radodarna, kjer leže k počitku pod volnato odejo noči;

radodarna v sredinah celin, v njihovih gorovjih, od koder se pretaka sladko mleko življenja in polni cvetoče posode v dolinah;

in radodarna tudi na dvigajočem se in padajočem oprsu oceanov, v oceanskih globinah.

Mogočna je v svojih deželah na vzhodu, zapadu, severu in jugu

in kamorkoli prideš, te ljubi in jo moraš ljubiti.

Tudi ta dežela je brezpogojno potrdilo njenih dobrot in ljubezni njene.

Prav nič drugače ni tukaj umreti kakor živeti drugod.

Vem pa za deželo, ki mi je med vsemi ljubimi najljubša.

Kamenita, robata; vode so ji posahnile v drobovje; namesto živim tkaninam daje bolj kamnu rast, belemu kamnu, razpadajočemu kamnu — kakor mrtvaška kost;

(hiše so se umaknile za skalnate grape ali daleč ven na polja in se skušajo sramežljivo skriti);

večno je nekam zamišljena, razglablajoča

(iz osrčja ji vstajajo vrtajoče misli v mozge otrok — bolj jih z mislijo nasiča nego z lukuličnim bogastvom sadežev);

nič nežnega

(samo ob večernih zarjah se ji omehča obličje; nad njo neizmerno visoko nebo — po njem plava vedno dolg, dolg, tenak, suličast oblak in kaže vedno kakor ogromen prst kazalec proti pogrezajočemu se solncu, kjer se odpirajo daljave nad slutnjami sinjih, valujočih hrepenenj).

In vse je trdo: obrazi in hoja prebivalcev, trd kamen, trdi trsi in vino, ki nastaja v trsih;

in skozi vse šumi težka, zadržana strast.

Kolikokrat sem si želel biti velikan! Poklekni v sredino njenih polj! Raztegniti roke od obzorja do obzorja ter jo pobožati rahlo, počasi (kakor včasih spečo ljubico, da se ni zbudila, da se je samo presladko nasmejala v sanjah)!

Oj zemlja, moja zemljica!

Od tam je moj rod stopil v nižave širnega sveta s svojim trdim, ponosnim ter zamišljenim korakom.»

Videl sem dvojico samo meni vidnih, zablestelih se oči:

«Oj zemlja, zemljica moja!

Kamorkoli naj se obrnejo najina romanja, vedno se bodo le k tebi povračala.»

Nevesti. (Ksaver Meško.)

V laseh se venec ti beli,
v očeh se solza ti blešči,
v nemiru srce se veseli —
vsa polna si boli in radosti.

Naj blagoslovi te nebo,
da leta vsa bi bilo tako:
četudi solzilo se kdaj bo oko,
srce naj ne vedelo bi za to!

Pred pustom je bilo... (Manica Komanova.)

am za vasjo sva s staro gostačico Jero pleli korenje. Ker je imelo biti to delo tisti dan končano, nama je poslala moja mati za malico stekleničico vina, katero je pa veljalo bolj Jeri nego meni.

Starki, nevajeni opojne pijače, je stopila vinska kapljica takoj v glavo in dasi navadno redkobesedna, je postala naenkrat zgovorna in vesela. Povedala mi je marsikaj iz svojega življenja. Ko je omenila neko ženi-
tev, jo vprašam:

«Jera, zakaj se pa vi niste omožili?»

Starka me smeje zavrne:

«Ovbe no, radovednost! Ali moraš res vse vedeti. Sicer pa — naka, ne spodobi se, da bi ti pravila, res ne.»

Toda jaz ne odjenjam.

«Jera, čemu bi se ne spodobilo. Povejte, prosim vas!»

«Bi že, pa se mi boš smejala.»

«Ne bom se, Jera. Kar začnite!»

«Pa naj bo!»

Ženica napravi par požirkov in nato začne:

«Pred pustom je bilo. Jaz sem bila tedaj stara dvajset let in sem služila za veliko deklo pri posestniku Boštjanu na Okroglem. Za menojo je kaj rad pogledal Poglajenov Tilen, ki je imel leseno bajtico tam koncem vasi. Pri sebi je imel svojo sestro, ki mu je gospodinjala. Bila sta oba

pridna. Tistih par njivic sta obdelala mimogrede in ko je bilo pri bajti ponarejeno, sta šla na dnino k svojim sosedom. Ker je bil Tilen vseskozi pošten fant, bi se bila jaz najbrž odločila zanj, da me ni pričel mešati Mlinarjev Peter, dokaj lepši od Tilna, a tudi mnogo bolj vetrnjaški. O njem se je šepetalo, da voglari okrog vseh deklet in da hodi čestokrat klicati Tilnovo sestro Ančko. Jaz pa — saj veš, mlado in zatelebanko teslo — nisem vsega tega verjela nič. Mislila sem si: Peter je zal fant in vsa vas mi ga je nevoščljiva.

Nekega večera, jaz sem se ravno odpravljala spat, stopi k meni v kuhinjo Poglajenov Tilen in me kar brez ovinkov vpraša, če ga hočem za moža. Jaz sem mu rekla, da se mi še nikamor ne mudi, naj torej povpraša drugod. Tilen mi je pa dejal trdo:

«Že vem, kako je s teboj. Na Petra misliš. Pa iz te moke ne bo kruha. On je slepar.»

«Tilen, ti ga obrekuješ», sem zavpila vsa užaljena. «Ali kaj veš slabega o njem? Nič!»

Tilen se je pikro zasmel:

«Dovolj vem, Pod oknom naše Ančke je pomandral že vso travo.»

«Lažeš, Tilen! To mora biti kdo drugi!»

«No, no, bomo kmalu videli, kdo je tisti „drugi“. Ampak Jera, zagodel jo bom, tebi in Petru jo bom zagodel, pa še kakšno. Boš videla, kdo laže. Pa lahko noč!»

In jezno je treščil vrata za seboj. Jaz pa sem se hudovala še dolgo, seveda samo na Tilna. Njegove grožnje mi niso bile mari. In vendar nama jo je ta rokomavhar res zagodel in kako kmalu. Le poslušaj!

Takoj prvo soboto zvečer je naprosil sestro Ančko, naj bi zaenkrat z njim zamenjala posteljo, češ, da ga boli glava in bi rad prenočil v njeni sobici, ki je hladnejša od njegove. Ančka mu je nič hudega sluteč takoj ugodila in ta nepridiprav je legel v njeno posteljo. Še prej pa je odprl okence, ki je bilo — kakor pri vseh lesenih kočah — tako majhno, da je šla človeška glava komaj skozi.

Okrog polnčci pa res prikrevsa Peter in začne klicati Ančko. Ker ni bilo odgovora in ker je bilo okno odprto, je šel ta trap v nastavljeno past in porinil glavo skozi malo odprtino. Tilen pa, ki je čakal na ta trenutek, mu je vrgel okrog vratu zanjko, spleteno iz vrvi, in jo trdno privezal za nogo pri postelji. Zdaj je bil Peter ujet kakor miš v pasti. Naprej ni mogel riniti, ker je bilo okno premajhno, če bi se vlekel nazaj, bi se bil pa zadavil.

Drugi dan je bila nedelja in šli smo od prve maše. Že od daleč opazim pred Tilnovo kočjo tropo ljudi in glasen smeh. Ko pridem bližje, stopi k meni Tilen in kazaje na ujetega Petra, pravi zasmehljivo:

«No, Jera, kdo je lažnjivec? Poglej tega-le, dobro ga poglej! Upam, da ga poznaš, če tudi ti ne kaže obraza.»

Mene je bilo tako sram, da bi se bila najraje vdrla v zemljo. Peter se mi je vseeno smilil. Na Tilna sem pa potihem klicala vse kazni neba in pekla. Brez besed sem bežala domov, kar so me nesle noge.»

Tu je starka prenehala, a jaz jo brž podrezam:

«Kako je bilo pa potem, Jera?»

«I kako je bilo. Peter te sramote ni prenesel. Šel je v Ameriko in nič več ni bilo slišati o njem.»

«In Tilen?»

«Tilnu sem sčasoma vse odpustila in morda bi ga bila še vzela, ko bi ne bil umrl še tisto leto. — Vidiš dekle, tako je bilo. dva sta bila, a nobeden mi ni bil namenjen. Enega mi je vzela Amerika, drugega pa smrt, kaj hočemo!»

In kakor da bi hotela zadušiti mladostne spomine, je Jera dvignila kozarec in v dušku izpila ostalo vino.

Praktični pomen vnanjih vplivov na deformacije naše noge in njih profilaksa.

(Dr. Minář Fran, primarij ortop. odel. Javne bolnice v Ljubljani.) (Konec.)

Ta majhni procent prirojene napake človeške noge je pripisati na račun narave. Poglejmo pa sedaj, koliko procentov zverženih nog pripade na račun «bon tona» ali, bolje izraženo, na račun «ljudske gluposti». V sosednji Aziji živi približno 400 milijonski narod kitajski, pri katerem predpisuje narodni običaj ali zastarela tradicija ženskemu spolu «majhno nožico», vsaj pri boljših ljudeh. Razume se, da si narava ne da predpisovati, a «narodni običaj» je tako vkoreninjen, da se bori kitajsko ljudstvo zoper naravo in kvari lastnovoljno nogo svojega ženskega naraščaja, poslušujoč se v ta namen posebnih aparatov. Deklice so primorane nositi te «mučilne čevlje» približno od 6.—13. leta, t. j. v dobi rasti in razvoja. Vsled kratkega obuvala se ne more noga razviti v smeri «dolžine», ampak se vpogiba in obok stopala dobi popolnoma okroglo obliko. Noga zadobi obliko «votle noge» (Hohlfuss), oseba stopa samo na peto in sprednji del stopala, prsti gledajo navzgor. Kaj pomeni taka votla noga za hojo, ni treba posebno povdjarjati, saj presodi to vsaka čitateljica sama.

Prigodi se, da je otrok v rani mladosti popolnoma zdrav, brez vsake najmanjše hibe na nogah. Naenkrat ga napade vročina, ki traja par dni, a ko izgine, opazijo starši, da otrok ne more rabiti noge. Otrpla je, brez moči, da bi nosila drobno telesce. To otrpnjenje je nastalo vsled vnetja mozga ali možganov. V nekaterih slučajih se popravi tekom več mesecev, v drugih slučajih ostane stalno. Otrpnjenje lahko zadene vse mišičje noge, tako da visi noga popolnoma brez moči in otrok se ne more na njo opreti; tako nogo imenujemo z znanstvenim izrazom «pied ballant» ali «plesoča noga». V gotovih slučajih pa ostanejo samo nekatere mišične skupine stalno otrple, največkrat otrpne takozvani «peronealni živec», ki je glavni vzrok «šiljaste noge» t. j. otrok se lahko opira na nogo, oziroma na prste, ampak ne more dvigniti stopala. Vsled otrpnjenja mišičja sprednje skupine dobijo zadnje vpogljivke premoč in vpognejo stopalo na ta način, da dobi votlo obliko (Hohlfuss). Nekaj sličnega, kar se napravi pri kitajskem narodu umetno.

Zadene li ta bolezen tzv. musc. gastiocnemius (mišico v meči), opeša Ahilova kita in stopalo se obrne naprej; tako deformacijo zovemo «klinasta noga» (Hakenfuss). Vse našteje nepravilnosti v obliki stopalnega oboka so nastale pod vplivom otrplih mišic in jih smatramo medicinsko za «navadna otrpnjenja» ali paralize. Poleg teh navadnih otrpnjenj imamo tzv. «spastična otrpnjenja», ki nastanejo vsled obolenja gotovih živčnih središč v možganih in mozgu. Celo to polje imenovanih napak našega stopala spada v profilaktično in socialno medicino. Ne smemo pozabiti, da se doseže v začetku teh boleznih izredno mnogo uspeha z navadnimi profilaktičnimi sredstvi, kakor s kopeljo, masažami, elektriziranjem in sličnimi procedurami. V slučajih, kjer so ta homopatična sredstva odpovedala, je naloga moderne ortopedije, da otroku pomaga in ga reši mučnih posledic skvarjene noge. Kirurgična ortopedija je tako napredovala, da je mogoče nadomestiti otrple mišice ene skupine z mišicami iz druge skupine. To je nedvomno ogromen napredek na polju socialne medicine in tudi v estetičnem oziru. V slučajih «spastičnega» otrpnjenja dosežemo lep uspeh z direktno operacijo na živcu in to na ta način, da odrežemo iz debla živca, ki preskrbuje «krčevito napete mišice» približno eno polovico «živčnih niti» in napravimo tako ravnotežje v preskrbi mišic drugih skupin.

Tem mladim pohablencem (vsled vplivov raznih infekcijskih boleznih) se pridruži cela armada socialnih revežev, ki so zadobili občutne poškodbe na nogi v svojih socialnih poklicih ali vsled zadnje svetovne vojne. Govoriti v teh slučajih o profilaksi je naravnost «socialna utopija», ker vsak vé, da zahteva borba za socialni obstoj, ali kakor pravi Anglež: «struggle for life», medsebojna konkurenca in egoizem vsega modernega ustroja v Evropi te «žrtve poklica». Tudi zdravniška veda ne more ozdraviti teh napak, ne more nadomestiti manjkajočih prstov in posameznih kosti tako zverženega stopala, ampak ublažuje samo po možnosti znatne bolečine, ki izhajajo iz odprtih ran na bčnem stopalu, in raznih izrazstkov od okostnice ranjenih kosti v stopalu in nezdrave kože, ki pokriva tako zverženi krn (Stumpf). Moramo se zadovoljiti, da znamo vsaj maskirati napake z raznimi ortopedičnimi obuvali in notranjimi vložki iz gumija, klobučevine in plute tako, da omogočimo vsaj opravljanje kakega praktičnega poklica in prikrijemo neestetično napako našega pohabljenca pred radovednimi očmi «sočutnikov».

Pod vplivom poklicev z dolgotrajno stoji, kot n. pr. pri natakarijih, trgovskih učencih, tiskarskih delavcih, ključavničarjih in drugih, ki jim je že izza mlada posej tak, da po več dni delajo stoje ali samo čakajo, se zgodi, se udado in raztegnejo včasih tudi vezi, ki spajajo in vežejo kosti v sklepih, ter se razrahljajo in razpuste. Tako n. pr. popuste vezi na onem koščnem svodu stopala, ki prehaja v nart in takorekoč drži težo telesa. Ako pa popuste, se ta svod splošči in zruši — tako, da na nasprotni strani, t. j. na stopalu popolnoma izgine ona vdolbina, ki jo imenujemo «gladno». Ta sprememba se pojavlja kot posebna patološka sprememba, ki jo imenujemo «ploskonožnost». Ploščata noga je torej fizična napaka, ki je na prvi pogled malenkostna. V resnici pa ni tako brezpomembna, kakor se zdi. Podplat se z vso svojo površino dotika tal; notranji njegov odsek ali krajec se močneje opira ob tla nego zunanji. Vse stopalo se nakloni na notranjo stran. Vse to ne samo, da moti hojo, ampak prizadeva tudi hude bolečine in povzroča poleg tega druge spremembe v obsegu krvne cirkulacije spodnjih okončin, n. pr. «razširitev krvnih žil» ali kakor medicinsko pravimo «varices», tako da močno nabreknejo ter se pod kožo izbočijo kot nekaki modri, vijugasti, mehki vozli ali nekake cevi. Te nabrekle žile postanejo sčasoma debelejšje, stanjšajo kožo nad sabo in okoli sebe, da prične pokati in srbeti. Bolnik praska srbeča mesta, vsled česar rani kožo, oziroma jo okuži z nohti. Majhne rane se poalgoma razjedajo v okolico ter povzročujejo «odprte rane ali čire.» Včasih se ji pritakne še ta ali ona bolezen, n. pr. vnetje žil na celi nogi (thrombophlebitis) šen, razni ekcemi itd. To opazujemo posebno pri starejših gospeh, navadno med 41.—50 letom. Vzrok zato tiči v debelosti in v nošenju

raznih vrst copat, brezpetnikov in sličnih vrst tzv. «komodnih obuvav». Velike važnosti je torej, da se prične s profilaktičnim zdravljenjem pravočasno, najbolje že v začetnem stadiju, dokler napaka ni vidna in se dožene (diagnosticira) samo iz sledečih tipičnih pojavov:

1. po dolgem sedenju je izpočetka težka hoja;
2. ko se razhodiš, je bolje;

3. če dolgo stojiš, se pojavijo bolečine v nartu (roži) ali pri členku (gležnju). Lajk spozna to napako navadno po nepravilni hoji in po tem, da so pete obrabljene na notranji strani. V tem štadiju se doseže popolno ozdravljenje z navadnimi masažami, športom, ortopedično telovadbo in nošenjem primernih vložkov za ploščato nogo. Pri zanemarjenih in zastaranih ploščatih nogah ima tudi operativno zdravljenje samo neznamen uspeh.

Ravno tako slabe zglede glede ozdravljenja imajo deformacije nog, ki so nastale kot posledica vlažnosti, revmatizma in še drugih klimatičnih vplivov v obliki rahitičnih sprememb v posameznih sklepkih stopala. V svrhu popolnosti je treba, da omenimo pokvarjene noge, ki nastanejo vsled kroničnega vnetja mozga pri bolezni, ki jo imenujemo «tabes dorsalis» (sušica hrbtnega mozga, «R ü c k e n m a r k s c h w i n d s u c h t») in dalje razne deformacije posameznih delov stopala v poteku kroničnega obolenja trnaga živca «ischias». Pri teh boleznih namreč odumirajo polagoma «živčna vlakna». Stopalo izgubi občutljivost, posamezno mišičje atrofira, nekateri mali sklepi nožnega oboka se razrušijo in noga izgublja polagoma svojo prejšnjo obliko na isti način, ki ga vidimo pri zanemarjeni «ploščati nogi». Poleg tega vidimo še razne vplive in posledice na koži, kakor n. pr. odprte in zelo globoke rane, ki sicer ne bolijo, ampak se ne celijo, debelo kožo, velike trde izrastke na koži v obliki «kurjih oces» itd. Govorimo v splošnem o takozvanih «trofoneuritčnih pojavih» na stopalu ali, po domače izraženo, o ranah in boleznih stopalne kože na podlagi nepravilnega občutka ene skupine živcev.

Zadnja točka našega predmeta se glasi: «vpliv mode na obliko našega stopala.» Namen obuvava je ta, da obvaruje nogo mraza in drugih škodljivih vplivov okolice. Naši davni predniki so se držali tega načela in so nosili res obuvavo z namenom, da varujejo nogo pred neugodnimi zunanji klimatičnimi in atmosferskimi vplivi. Duh časa in napredek na kulturnem ter industrijskem polju je vzbudil človeku «občutek za lepoto» tako, da zahteva vsestranski napredek poleg «praktičnega» tudi «lepo in moderno obuvavo.»

Je težavno presojevati opravičenost mode in oceniti njeno praktično vrednost z ozirom na socialni položaj človeštva, posebno ženskega sveta. Izkušnje so pokazale, da je vsaka borba zoper modo brezuspešna in da se je moral dosedaj vsak pridigar in nasprotnik mode umakniti. Čas in ljudstvo je najboljše orodje zoper škodljive in nepraktične iznajdbe mode. Nekdanji visoki in trdi ovratniki, škodljivi stezniki, izredno koničasti čevlji in druge nespametne iznajdbe «chica» so samovoljno izginile, ker je ljudstvo spoznalo njih malovrednost in škodljivost.

Stari latinski pregovor pravi: «Est modus in rebus, certi denique fines», kar pa pomeni v praktičnem življenju, da mora biti tudi v modi gotovi modus in da moramo slediti njenim željam samo do meje, ki se strinja s higijeničnimi in zdravstvenimi predpisi normalnega stopala.

Na podlagi anatomske in fiziološke preiskave pade pri zdravi nogi takozvano gravitacijsko središče v sredino gležnja. Da se obdrži ta točka vedno v ravnovesju, je neobhodno potrebno paziti na prikladno obuvavo, zlasti na primerno visoke pete. Po mnenju nemškega fiziologa Weberja so najboljše 15—20 mm visoke pete, ker podpirajo anatomske obok stopala in omogočajo lahko in prožno (elastično) hojo. Nasprotno pa je pri visokih petah. Tu se koleno ne more nikdar popolnoma

stegniti in oseba koraka vedno s kolikor toliko sključenimi koleno, pri čemer pade cela teža človeškega trupla na glavice kratkih stopalnih kosti (metarzalne kosti). Seveda to ne more ostati brez posledic. Največ trpi «stopalni obok», ki se prične stegovati in stopalo dobi polagoma ravno obliko. Vsled vzravnanege stopalnega oboka se obrnejo prsti navzgor, kar sigurno ni v skladu z lepoto ne z anatomijo. Čevljev pritiska na prste, ki zadobe na površini razne «žuljaste izrastke» in «kurja očesa». Če je sprednji del čevlja preozek in prekoničast, dobijo palec, drugi prst in mezinec sloko obliko. Palec se obrne za 45° na znotraj (zviti palec ali medicinsko halluse valgus), izboči in dvigne drugi prst, ki dobi obliko kladiva. (Francozi ga zovejo «*arteil en marteau*»). Istočasno se obrne mezinec na znotraj in pritisne na četrti prst, tako da zrastejo na stičnih površinah obeh prstov zelo boleča kurja očesa. Ta abnormalni pritisk čevlja ne more ostati brez posledic na nohte, posebno na palcu. Vsled pritiska se vname noht v jarku in «zraste v kožo». Vraščeni noht je zelo neprijetna komplikacija, ki se da odstraniti le z operacijo. Iz drugih posledic ozkih čevljev imenujem «vnetja služničnih vrečic» (Schleinbeutelentzündung), potne noge (Schweissfuss). Ozki čevlji so najboljši povzročitelj ozeblin na nogah, ker je obtok krvi vsled pomanjkanja prostora in stisnjenih prstov oviran tako, da je taka noga že v naprej predisponirana, da ozebe.

Za hojo neugodne so tudi prenizke pete, ki jih vidimo včasih pri osebah, ki ves dan stoje. Vsled prenizkih petá se premakne teža telesa na petno kost, vsled česar koža na peti zelo trpi. Pri gotovih poklicih, ki nosijo čevlje z nizkimi petami in so primorani, da stoje 8—10 ur na dan, opazimo često zelo boleče pete. Če napravimo rentgenovo sliko, doženemo «koščen izrastek» na petni kosti. Amerikanci imenujejo dovtipno to bolečo peto «policeman's heel» (stražniška peta). Naše dame so navajene nošenju nizkih čevljev z zelo visokimi petami. Neredko se zgodi, da se javi taka «oboževaljica visokih pet» pri zdravniku s pritožbo, da jo boli «zadnja kita». Pri preiskavi dobimo oteklino v obsegu t. zv. Ahilove kite, ki izhaja od služnične vrečice imenovane kite in je nastala pri hoji vsled «pritiska in vtisnjevanja» zgornjega roba čevlja. Najboljše zdravilo zoper te boleznj je nabava primernih čevljev. Vsestransko najprikladnejši so za noge takozvani «amerikanski čevlji» z 2 cm visokimi petami in okroglim ospredjem, ker odgovarjajo anatomskim in fiziološkim zahtevam naše noge. Moderni «shimy-čevlji» so priporočljivi, ako odgovarjajo anatomske zahtevam stopala, t. j. «konica ali špica» mora ležati v osi potegnjeni skozi sredino palca in ne skozi sredino stopala, kar vidimo pri večini naših damskih koničastih čevljev.

V izbiranju obuvala naj se gleda v prvi vrsti na praktičnost in higijeničnost čevlja, na primerno visoke pete ter anatomske oblike noge odgovarajoče osrednje in še le v drugi vrsti na želje «najnovejše mode».

Higijena in negovanje kože, kopeli, šport, solnčenje in slična zdravstvena postopanja obvarujejo našo nogo vsaj za 50% naštetih bolezenskih pojavov in komplikacij.

Kdor se boji življenja, se boji tudi smrti.

Vest je merilo mojega življenja.

Samo oni, ki je velike duše — more razumeti male in revne.

Sodba o drugem je vedno odsev lastne duševnosti.

Marijana Kokaljeva.

Naše vreme i njegova žena. (Drago Gervais).

I.

edan duhoviti sociolog predvideo je, još pre rata, ovo vreme, koje proživljujemo danas, rećima: ... «približuje se jedno od onih razdoblja, koje bismo mogli nazvat razdobljem vrenja.» Svi mi, koji živemo u ovom razdoblju osetili smo, višemanje, to vrenje, bili smo bacani amo tamo, proživljavali smo razne duševne krize i krizice; nastojali da se snadjemo u tom vrtlogu najrazličitijih ideala i životnih nazora, te prolazili redovito vrlo loše. Konac svih tih naših naprezanja bejaše većinom apatija i nezadovoljstvo sa našim životom. Kao svaka velika društvena katastrofa, doneo je i prošli rat svoje plodove. On je izbacio čoveka iz njegove predjašnje ravnoteže, zavitlao ga u ratnoj buci, i logično — delovao na njegovu dušu. Ta miroljubiva duša, koja je preživela u slikovitom selu, ili se, živeći u gradu, oblačila nedeljom u svečano odelo, te polazila na šetnju i čašu pive, bejaše sad bacana od fronte na frontu, videla je sve grozote jednoga ludoga rata, jedne degenerisane civilizacije. Ta mirna, staložena duša, bejaše sad prisiljena, da živi jednim zverskim životom, i u njoj su se lagano razvili razni zaboravljeni, nivelirani instinkti, koje već rat može da probudi. Ali rat nije mogao, da do temelja izbríše ono, što je živelo i vredilo pre njega, i zato nailazimo na tolike diferencije, na tako različite pojmove i osećaje u pojedincu, pa u ljudskom društvu.

U tom kaosu u kojem momentano živi ljudsko društvo izradila su se, u glavnom, dva tipa, koja daju obeležje čitavoj ovoj eposi. Jedno je tip predjašnjeg neinteligenta u kojem je rat probudio sve zle instinkte, te ga naučio, da je udobnost svrha svega. To je tip bez skrupula i bez kojekakih «bolećivih» sentimentata. On stoji danas u prvim linijama. Novac mu je Bog, a sila Matí božja. Podignuo se je iz male potlenšice, iz čadjavih podruma i stekao milione. Stekao ih je, naravno, prevarom, ubivstvom, otimaćinom. On je — veleindustrijalac, švercer, trgovac, ministar. Ima ga svagde. Za njime ide cela legija parasita, čankoliza, prostitutata. To je njegova kraljevska svita. Utaborio se je u velikim gradovima i odatle širi svoje carstvo po svim zemljama. Drugi tip! To je inteligentat, koji je u sebi sačuvao bar neke ideale, koji još uvek nije prestao verovat u lepše dane, u bolje društvo. On je danas izbačen iz kolotečine, razočaran i bedan. On se ubija ili živi, kao siromašak, a malo ih je odabranih u njegovom krugu, koji imaju snage uzdignut svoj glas. (Ova dva tipa imaju dakako svoje varijacije, koje se u praksi oćutuju ovako: profesori idu u trgovce, a kapitaliste osnivaju filantropska društva i daju odlične sume za narodne institucije itd.).

Bitna oznaka ovoga našega vremena je, kao uvek, kad je čovečanstvo izgubilo glavu i kad se je jedna civilizacija približavala svom kraju, nemoral. Nemoral, koji je usredotočen u onome našem tipu gore i u njegovoj brojnoj pratnji. Taj se nemoral širi od velikih gradova, preko gradića sve do najzabitnijeg sela. Celo je naše društvo zaraženo već bolešću koristoljublja, uživanja momentanog «sada», bez misli na ono što će iz toga da bude. — Ali čovečanstvo ima tu dobru stranu, da se u časovima, kad se čini, da je sve propalo, prene i podje novim stazama. Pa ako sada i postoji to stanje vrenja, to će se vremenom razvit iz toga jedan novi i svetli ideal za kojeg će se onda borit generacije.

II.

A naša žena? Kakovu ulogu igra ona u današnjem društvu i kakova je zadaća čeka?

Žena se po svojoj psihi lakše podvrgava ukusima i nazorima, koji dominiraju u nekom društvu i ona će tek, da im dade pravo i potpuno obeležje. Žena, po svojoj lepoti i sentimentu je ona, koja nadahnjuje svoju okolinu. Njoj pevaju pesnici, ugadjaju umetnici. Potpunu sliku nekog razdoblja storit ćemo si tek onda, kad budemo znali kakovu je u njemu igrala ulogu žena. Vedru helensku dušu i njezinu kulturu razumet ćemo tek onda, kad si zamislimo grčku heteru, nasmejanu i lepu, koja se jednako razume u filozofiju i umetnost, kao i u ljubav. Sva ukočenost i lažni asketizam srednjega veka bit će nam jasniji, kad se setimo na srednjevekovnu ženu, koja je po vanjštini bila andjeo, a u duši nosila celi pakao. Sva svežina i poganost Renesanse ocrтана je u smešku Mone Lize, a bečarstvo i lakoumnost Francuzke pre revolucije u osobama Pompadurke, Dibarijevice... itd. Kažemo, da žena daje društvu «ton», da ona čini život «lepšim i zanimivijim», i drugo. S druge strane podvrgava se ona lakše i bez sustezanja ukusu većine, moralu svojega vremena i time označuje stazu, kojom ide čovečanstvo. — Potrebno je bilo, da naglasim ovo pre, nego kažemo par reči o današnjoj ženi.

Spomenuvši pre svetski rat, naveli smo i njegove negativne posledice. On je, kako smo kazali, doneo i ostavio nam u baštinu tip bogata idiote, koji seje, oko sebe, seme nemorala i prostitucije. «Progutao je sen tolikih ljudi, mnoga materijalna dobra, i sve apstraktne vrednosti, a na veliko, strašno svoje groblje izbacio je rulje pohlepnika, prostaka i glupaka». (I. Sekulić). Logično je, da nije ni žena bila poštedjena od utecaja te «rulje pohlepnika, prostaka i glupaka» i da se je i ona, već po svojoj prirodi labilnija, podala duhu svojega vremena.

Opšta nervoza i želja za užitkom zahvatila je u prvom redu ženu i pvela je u svoje vrzino kolo. Žena je zaboravila, da je supruga, da je majka. Ona je htela da bude moderna, da joj ne predbaci uskogrudnost. Preljub je danas na dnevnom redu, a mnogo je devojaka, rad toaleta i

lepšeg života, palo u prostituciju. Rastrovanost, koja je zahvatila sve slojeve i klase, zahvatila je i žensku dušu, probudila u njoj sve zle strasti i zle želje, i bacila je na poprište života, da uz njezin lakoumni smeh, bude celi debakl slavniji i lepši. Današnja moderna žena zaboravila je, kao i muž joj, da za njima dolaze nova pokolenja, njihova deca, i da je ta cilj i bit njihova života. Ona danas živi za užitak. Interesantne podatke iz parizkih noćnih lokala daje nam jedan naš fejttonista. Ima lokala u kojima žive profesionalni plesači. U te lokale dolaze bogate tudjinke, uzmu plesača, koji im se svidja, za ljubavnika, pa s njime žive za vreme svog boravka u Parizu, ili manje. Dnevno čitamo u novinama za ovaj ili onaj slučaj preljuba i rastave, dnevno se spominja žalosne činjenice našega ludoga života. I to samo krupnije, jer ološa ima vrlo mnogo. — I dok je život jedne žene iz privilegovanih razreda, pa bio i najgori, zastrt nekim velom draži sentimenta i «gospodskog greha», dotle vidimo, s druge strane, blato ulične prostitucije, koja počinje tamo u kabarcima i tabarima, a svršava u bludištima i na ulici...

No nijedna slika nije tako crna, a da bi čoveka za uvek razočarala. I danas, kad se čini, da je sve pošlo do vraga i da uopšte već nema smisla u «bolja vremena», ima u našim srcima vatre, ima snage i vere. Jer pre iznešena slika nije potpuna. Mi smo u njoj prikazali ono, što danas predstavlja većinu što danas znači progres, civilizacija. Ali sem te većine ima i jedna manjina, a toj pripada budućnost. Osim ove «moderne žene» ima još jedna. Po vanjštini se nikako ne razlikuje, ali po srcu i duši, da. To je žena, koju očekujemo. Jer, ma kako se ovo stanje, koje postoji, činilo lepim i jednim, ono je kratkog veka. Čovečanstvo će hrlit do ruba ponora, ali je prepametno, a da sme u njega. Trebat će ga pridignut, osoviti na nože, pokazat mu pravi put. A to će, da uz druge, izvrši i žena-majka. M. de Stael je negde napisala: «Ljubav je nuzgrednost muškarčeva života, a za ženu čitao život». Ljubav do supruga, ljubav do dece. To su večni principi žene-majke, koji se u različitim razdobljima historije javljaju u različitim oblicima, ali kojih ne može nijedna teorija da sruši. Kad se ovo današnje vrenje staloži, kad se iz njega razvijaju jasni ciljevi i ideali, postat će sama od sebe jasna zadaća žene. A ona je uvek ista, uvek jednako lepa: «Odgajaj decu, živi za decu. Pripravljaj decu za budući život i buduću njihovu borbu».

Današnje stanje je stanje pijanstva. Radnik je dobio plaću, pa je zapija. Ali sutra će morat opet radit. Tako i čovečanstvo. Nastupiće radini i novi dani u kojima će svaki čovek morat bit na svome mestu. A tko će nam uzgojit te buduće ljude? Majka. Ona, večno dobra, mukotrpnja i zaljubljenja u svoju decu. Ona, opevana od pesnika svih naroda. Ona, što se je dala sazidat u skadarski grad, ali je dojke ostavila vani, da nahrani decu. Njezino vreme dolazi. Opet će jednom trebat prava i valjana majka, koja će očuvat decu od bolesti današnjice i zagrejat ju za nove i svetle ideale.

SLOVANSKE UMETNICE

MARIJA SCHWEIGERJEVA

Prihaja iz svojega kraljestva med nas, da nam dâ svoje muzike, da zatrepečejo zagrinjala v naših dušah, da zasanjamo v večnost hrepenenja.

Že pri triletnem otroku se je pokazala glasbena nadarjenost, absoluten posluh; in predno se je posvetila študiju glasbe, si je igrala sama, brez vodstva, po posluhu vse, kar je čula. Ko je bila stara 14 let, je bila sprejeta v

praški konservatorij in je študirala tam do konca svojih študij. Študirala je pri profesorici Czaskovi, učenki znamenitega pedagoga in virtuozu, poznejšega ravnatelja praškega konservatorija Káana. Po absolutoriju je študirala še celo leto pri njej repertoir.

Le med študijem, v 5. in 6. letniku, je nastopala s priznanjem najvišjih glasbenih krogov na glasbenih večerih praškega konservatorija, nastopila je dalje tudi na koncertu Jugoslavije. Od l. 1919. pa je profesorica konservatorija v Ljubljani, kjer zavzema eno prvih mest. Z veliko ljubeznijo se je posvetila svojemu delu na pedagoškem polju, in se danes s ponosom lahko ozre na to svoje delo, saj baš letos absolvira konservatorij njena prva učenka, koja je bila ves čas konservatorijskih študij pod njenim vodstvom, gđc. Milica Čopova z Reke.

Marija Schweigerjeva združuje v sebi dva poklica: vzgojiteljice in umetnice. Njeno umetniško delovanje je pač znano ljubljanski publiki. Če pogledamo njene nastope od l. 1919. naprej, jih je lepa vrsta pred nami:

• L. 20. je nastopila na simfoničnem koncertu orkestralnega društva z Griegovim koncertom. L. 21 jo vidimo na turneji z go. Costaperario v Ljubljani, Kranju, Novem mestu, Karlovcu, Sisku in Ptuju. L. 23. na samostojnem koncertu v Ljubljani. L. 24. zopet na turneji s tenoristom Šimenčem v Celju in Mariboru. L. 25. je sodelovala na mladinskem predavanju, pred kratkim pa smo jo slišali na komornem koncertu društva učiteljev glasbe, ko je s prof. Šlaisom igrala Beethovovo sonato v C-molu.

Omeniti je še treba, da je sodelovala pri Sienkiewiczevi akademiji in na koncertu v korist Dečjega doma.

Iz vse ogromne glasbene literature, ki jo obvlada, je ostal njen ljubljenc Chopin, sanjav in silen v svojem hrepenenju v dalje, kot je ona sama.

— Cvet, duhteč in lep, je zrasel iz naših tal, da zadivi vse, ki hodijo po naših poljanah. A koliko jih je, ki ga poznajo?

Naj ostane med nami, naj raste med nami, naj budi v nas cvetnih in pojočih pesmi, da se bodo v njih navrskala in razjokala naša srca. M.

Soneti. (Mile Kiopčič.)

I.

Je dolgo slutil, česa duša čaka.
Tedad, ko človek sebi sam se gabi,
ko sredi dvomov išče po pozabi
in volja razključvana mu zaplaka —

iz blodenj ga drhteča zlá zavabi.
In prvo roko, ki moli iz mraka,
sprejme voljno, voljno za njo korake
in misli: Vrtnarica, saj me vabi!

In gre za njo in vidi le njen smeh,
razkošni stas, ki vsega ga premami,
Zavéruje se vanjo kakor v sanjo,

dokler mu ne zariga njen posmeh.
V prevari bedni se sanjač predrami,
ko je ob nji izgubil vero vanjo.

II.

A vero vase hrani, vedno išče.
Ljubezni vse prešle so bežno bežno.
Pa našel je ženo, ki nedosežno
se ti približa kakor boj v svetišče,

ki volja ji je kot morje brezbrežno,
in tvoji duši je kot prenočišče,
kedar zablodi v noči na križišče
in mora, mora dalje neizbežno.

Kedar mu misel blodi, reci: Bodi!
Kedar bo v voljo dvomil, reci: Vódi,
da se v najgloblja brezna potopimo,

in se ne zblodi nam steza sred boja.
O daj, otrí mu slednjo kapljo znoja,
da vedel, rekel bo: „Ne pojdeš mimo!“

III.

„Kako se je zgodilo, sam ne vem,
da sem te našel sredi trope, žena.
Ti biti morala si kot nobena
močna, da si me našla kakor, sem.

Bila si moja sanja zaželjena
od vekov. Slutil sem te, bil sem nem
in iz objema tónil sem v objem.
A duša, duša ni bila zgubljena.

In zdaj ne vem, kako se je zgodilo,
da sem te našel, da me dvoje rok
na bele prsi je tesno privolo.

A vem, da moja si usoda,
ker veš: Kar bilo, bila je zabloda.
Iz mene boš ustvarjala kot Bog!“

IV.

„Ti padla vame si kot razodetje
takrat, ko človek sam po sebi grebe,
in ko po vseh stezah išče do sebe.
In ko zapazi, da ves svet proklet je,

tedaj spozna, da se mu hoče tebe,
ki v tebi ves nesluten mir spočet je,
nesluten mir, nesluteno zavetje.
Iskal sem sebe, našel sem do tebe.

Naj moja vera bo vse prej kot zmotna.
Kot mati najde svojo rodno deco,
naj dom svoj najde misel mi popolna.

Ti veš: iz množice sem bil porojen.
Jaz vem: od té ne bom zato obsojen.
Daj, naj ne bo ljubezen intermezzo!“

IZVESTJA

NAŠE DELO

Za božične praznike so naša ženska društva priredila siromašni šolski deci običajno božičnico. Odbornice vseh društev so marljivo in vstrajno nabirale denarne prispevke pri znancih in neznancih. Marsikatera vrata so se uljudno odprla, marsikatera pa tudi brezbržno zaprla. Zato je bila ta pot težka; nabirateljice pa so tem hvaležnejše pozdravljale onega, ki jih ni odsvolil praznih rok. Z nabranim denarjem so društva nakupila zimskega blaga ter obdarovala potrebne otroke.

«Žensko dobrodelno udruženje» je mislilo predvsem na našo najmlajšo deco, zlasti ono, ki se zbira po otroških vrtcih. Pri Sv. Jakobu je obdarovalo 148 otrok, v Šklednju 95, na Vrdelci 60, v Rocolu 50 otrok. Vsega skupaj je bilo obdarovanih 340 otrok. Deklice so dobile blago za zimske oblekice, dečki pa blago za hlačke in bluzice. Poleg tega je dobila deca še pomaranče in piškote. Po svojem odseku v Sv. Križu je društvo obdarovalo deset siromašnih deklic z blagom za zimske oblekice.

Ženska podružnica «šolskega društva» je poslala šentjakobskim ljudskošolskim otrokom: 132 komada zimskega blaga za dekliske obleke, 40 parov čevljev, 78 majic, 16 kosov blaga za cele deške obleke, 92 kosa za deške hlačke, 48 parov nogavic.

«Žensko podporno društvo jugoslovenske kolonije v Trstu» je priredilo siromašni deci svojih jugoslovenskih državljanov bogato božičnico. Potom plesne prireditve in osebnega nabiranja denarnih prispevkov so nabrale odbornice toliko vsoto, da so bogato obdarile okoli 80 otrok. Vsak je dobil krasno zimsko suknjo ali čevlje ali volneno obleko; poleg tega še nogavice, robce, rokavice, šerpo, majo in slaščice. Deca iz otroškega vrtca pa je dobila tudi igračke.

Poleg teh društev je mislilo na našo siromašno deco tudi več poedinih požrtvovalnih žen; nekatere so podarile celo lepo izgotovljene nove obleke.

Vsem darovalcem iskrena hvala!

† «Žensko dobrodelno udruženje» je izgubilo zadnje tedne dve zavedni in marljivi članici: Valerijo Kobavovo iz Sv. Križa pri Trstu in Lucijo Furlanovo z Opčin. Prva je umrla v najnežnejši dekliški dobi kot žrtev ognja — vsled neopredvidnosti je švignil iz štedilnika plamen ter ji mahoma povzročil smrtonosne opekline. — Lucijo Furlanovo, trgovsko nastavljenko, je tudi utrgala smrt v najlepših mladih letih. Vsled svojega ple-

menitega značaja je bila pokojnica izredno priljubljena povsod. Marljivo je delovala pri vseh naših prosvetnih društvih, bodisi kot izvrstna pevka ali kot zavedna članica. — Pogreba obeh mladih življenj se je udeležilo silno veliko bližnjih in daljnih znancev, zlasti pa zastopnikov krajevnih društev. «Žen. dobrod. udr.» globoko sočustvuje s težko prizadetima družinama in žaluje ob preranem grobu svojih delavk...

† Dr. Kržišnik, dekan v Trnovem pri Ilirski Bistrici je umrl začetkom tega leta. Z njim je izgubilo Ž. D. U. blagega dobrotnika, ki se je vedno požrtvovalno zavzemal za društveno počitniško akcijo. Potom njegovega posredovanja je sprejemalo mnogo tankajšnjih družin siromašno tržaško deco v počitniško oskrbo. Hvaležen in blag mu spomin!

PO ŽENSKEM SVETU.

† MARGERITA SAVOJSKA.

2. jan. t. l. je umrla v vili Bordighera Margerita Savojska, mati sedanjega italijanskega kralja. Visoka pokojnica je bila hče vojvode Genovskega in se je kot sedemnajstletna poročila s prvim italijanskim prestolonaslednikom, poznejšim kraljem Umbertoom I, sinom ustanovitelja italijanske države Viktorja Emanuela II.

Njeno življenje je bilo spočetka polno radosti in sijaja, saj je stopila na prestol, baš v tistih letih, ko se je Italija ustanovljala, širila in utrjevala ter je videla v svoji prvi kraljici tudi izraz svojega obstoja in doseženih idealov. Poznejša leta pa so bila Margeriti Savojski bürna, odmerjena ji je bila polna čaša bridkosti: soproga ji je umorila zločinska roka atentatorjeva, preživela in pretrpela je dve vojni: tripolitansko in svetovno. Kot žena s plemenitim čuvstvomanjem si je vedno iskala tolažbe v duševnem življenju: spočetka se je z vso vnemo bavila z vzgojo edinega sina, sedanjega kralja Viktorja Emanuela III., po smrti soprogi pa se je posvetila javni dobrotelnosti. Z materinsko ljubeznijo si je neumorno prizadevala za ustanovitev dobrodelnih zavodov, v ka-

terih so našli zavetja vojni pohabljeni, sirote in drugi potrebni bedni državljanjani.

Pokojnica je bila izredno nabražena žena, mnogo se je bavila s književnostjo, a je tudi z živo vneto zasledovala politični razvoj svoje domovine.

«Ženski pokret» je ime novemu ženskemu društvu, katerega je ustanovilo slovensko žensko društvo v Ljubljani začetkom tega leta. Udruženje ima namen, seznanjati vse žensko o gibanju feminizma in širiti propagando za ta pokret po vseh krajih Slovenije. Na ustanovnem obnem zboru je predsednica A. Štebijeva obširno pojasnjevala potrebo in nalogo društva. Opozarjala je na težkoče, ki so stavljene žensktvu in boju za pravice, in to predvsem vsled nerazumevanja te akcije od strani žentstva samega. Obrazložila je, da boj ženske za svoje pravice ni boj proti moškemu, temveč zgolj manifest za osvoboditev žene, ki je moškemu zastopljena v javnem življenju. Prvi pogoj za dosego tega cilja pa je ženska volilna pravica. Z njo bo omogočen ženi prvi korak v javno življenje, kjer si bo morala sama izvojevati, da bo imela za enake dolžnosti tudi pravice. Ker nepravilno je, da žena, ki opravlja enako službo kakor moški in nosi tudi enako odgovornost, prejema manjšo plačo od moškega, ker moški mora v družbo, kavarno, gostilno itd.

Opozarja dalje, kako malo je danes zaščiteno materinstvo in kako malo je uvaževano delo, ki ga opravlja žena doma, v krogu svoje družine.

Izboljšanja pa ne bo prej, dokler si ga ne bo žentstvo samo priborilo. Zato pa je potrebna močna organizacija. V tako organizacijo naj bi se razvilno društvo «Ženski pokret», ki uspešno deluje tudi v Beogradu in Zagrebu.

Ali ima ženska enako duševno zmoglost kakor moški? Staro vprašanje, o katerem so razpravljali že davno pred Kristusom, pozneje v srednjem veku, a se še vedno dobe ljudje, učenjaki, katerim ne da to vprašanje miru. V srednjem veku so celo dvomili, če ima sploh žena dušo, in treba je bilo mnogo posvetovanj, študij in celo cerkvenih zborovanj, predno so potrdili, da nismo me brez duše! Zdravniki so merili in tehtali naše možgane, srce, kri in drugo, da bi na podlagi telesnega ustroja dognali, če smo zmogne takih del kot moški. Lani se je nanovo lotil tega vprašanja holandski učenjak Heymans ter izdal debelo knjigo o tem problemu. Mož je prej leta in leta zbiral gradivo in pritegnil k svojemu delu par tisoč zdravnikov in vzgojeslovcev. Tem je namreč poslal pole z vprašanji, tičočih se ženske in moške duševne enakovrednosti. Na podlagi odgovorov je ugotovil Heymans sledeča dejstva: Žena daleč zaostaja za moškim v vztraj-

nosti. Res se sicer žene lotijo vsakega posla z večjim navdušenjem, ali le prekmalu se ohlade in zato ne dosežejo uspeha. Pretežna večina sedanjega žentstva je živčno bolna; med 100 ženskami je 70 bolnih, a moških le 40%. Ženske se mnogo bolj vdajajo opojnim sredstvom, zlasti morfiju in kokainu. Žena se ne more izkazati z velikimi znanstvenimi pridobitvami, vsi izumi in iznajdbe so plod moškega duha. Na polju računstva in modroslovja so ženske silno na slabem, večje uspehe zaznamujejo v leposlovju in umetnosti. Domišljave in lakomne niso ženske prav nič bolj kot moški, skopost pa je pri moškem celo bolj razvita kot pri ženski, zato pa zadobiva prevelika radodarnost ženske največkrat značaj razsipnosti. — Po Heymansovem mnenju, utemeljenem z bogato statistiko, žena nikakor nima tolike vrednosti kot moški. Pozabil pa je povedati, da tudi moški ni enakovreden ženski, kajti materinstvo je veliko težja in odgovornejša naloga nego očetovstvo. Če je priroda morda res kje prikrajšala sposobnosti žene, je pa na drugi strani dvignila nje važnost. Nedvomno pa prekaša žena njo tudi v ljubezni, stanovitnejša je, globlje ljubi, mnogo več daje, nego prejema.

Georgette Leblanc, žena slavnega pisatelja Mavricija Maeterlinka, je igralka in pisateljica. Njena knjiga «La machine a courage» je dosegla v Ameriki krasen uspeh. Prvič se je poročila s 15 leti, a mesto sreče in prostosti je našla v zakonu le muke. Zato je pobeignila z doma, šla je v Pariz, kjer je študirala petje ter stopila v Opero Comique. Od tu je šla v Bruselj, kjer se je poročila z Maeterlinkom in se posvetila drami. Igrala je vloge v soprogovih dramah in dosegla silno lepe uspehe. A kmalu je šla zopet k operi... sedaj pa je samo pisateljica, in prav dobra pisateljica.

MATERINSTVO.

KAKO Odstavljamo dojenčka.

Odstavljanje dojenčka povzroča mnogokrat velike neprilike. Odvadiiti otroka od materinih prsi ter ga privaditi na steklenico s sesalcem ni tako lahko, kakor si marsikateri novinka predstavlja, če ni bil dojenček že prej vajan na sesalce. V mnogih slučajih preide več dni, da celo tednov, polnih brige in skrbi za mater in še za celo obitelj. Pripeti se, da se dojenček, ki je prej s slastjo vžival materino mleko, protivni novi hrani s neverjetno doslednostjo in močjo, ki se zdita nemogoči pri tako mali stvarci. Vsem poskusom, da bi mu dali mleko iz steklenice potom sesalca ali mu ga vsaj z žličko vtili v usta, se upira na tak način, da je dostikrat potrebnih več oseb, da mu vlijejo z žličko nekoliko mleka v

usta. Ko se je konečno to posrečilo z nemalim trudom ter se dotične osebe po preteku nekaj minut obrnejo morda od otroka, prepričane, da je dete povzilo mleko, pa izbljuva navihanček vse mleko, katero je dotlej držal v ustih ali celo v grlu. A če je bil mleko vendarle požrl, tedaj ga pa vsled razdraženosti zopet izbljuje.

Neredkokrat trajajo te borbe več dni in dete vsled pomanjkanja hrane vedno slabi. Zato je najboljšo postopno odstavljanje. Dojenčku odvzamemo najprvo na dan enkratno dojenje ter ga nadomestimo s steklenico. Po enem tednu se odtegnejo dojenčku prsi 2-krat na dan, kar se istotako nadomesti s steklenico. In tako postopoma v enakih presledkih dotlej, da se vse dojenje nadomesti s steklenico, kar traja seveda 5-6 tednov.

Na ta način se doseže dvojno: prvič se dojenček polagoma privadi na kravje mleko, in drugič se olajšajo materi ali dojilki težkoče odstavljanja, da se jima mleko le polagoma poizgublja ter se tako izogneta raznim obolenjem, ki bi utegnili nastopiti vsled naglega odstavljanja.

S tem, da se materino mleko le polagoma izgublja, je mogoče dati dojenčku zopet prsa v slučaju, da povzroča kravje mleko detetu resne težkoče pri prebavljanju.

Pripeti se pa, da treba dojenčka nemudoma odstaviti, če namreč mati ali dojilka zboli. V tem slučaju si je treba pomagati z zvižajo: sesalce se pomoči z materinim mlekom, mati pa se mora umakniti za nekaj časa, da je otrok ne vidi. Ako to ne pomaga, ne preostane drugo, nego da puisti dojenčka in mu le v daljših presledkih poskušaš dati hrane. S tem postane dojenček lačen, kar mu vsekakor manj škoduje nego ponovna borba z vsiljevanjem hrane. Tudi v tem slučaju je »lakota najboljši kuhar«, — sestradan dojenček se končno odloči, da seže po ponujenem mu sesalcu in začne slastno piti — cilj je dosežen.

V marsikaterem slučaju se dojenček brani steklenice, ker mu želodček ne prebavlja kravjega mleka. Teža pa ne izpoznaš takoj po odstavitvi. Prvi dnevi potečejo kakor navadno, toda potem začne otrok kar nenkrat bljuvati. Mati misli, da se otrok le za hip tako počuti, ter mu ponuja čez nekoliko časa steklenico. Toda dojenček ponovno izbljuje vse, kar povžije. Temu zlu se pridruži navadno še večja ali manjša driska. Stanje postane nevarno. Pri težjih slučajih začnejo dojenčku po kratkem času hitro pešati telesne moči, čemur sledi nevarna srčna šibkost, katera lahko povzroča celo smrt.

Pri enakih nevarnih slučajih je največkrat krivo prenašlo in nenadno odstavljanje, ali pa, ker je dobil dojenček takoj neraz-

redčenega mleka. Kakor znano, je kravje mleko gostejše in za dojenčka težje prebavljivo nego materino mleko. Tudi je mogoče, da je pil dojenček preopogosto.

Zato toplo priporočam:

1) da se le polagoma odstavlja;
2) da se dá dojenčku razredčenega mleka, in sicer sprva razredčeno z enako množino vode, potem postopoma s $\frac{3}{4}$, $\frac{1}{2}$ in $\frac{1}{4}$ vode ter končno šele samo mleko;

3) da se daje dojenčku piti dnevno, t. j. v času od 6. ali 7. ure zjutraj do 6. ali 7. ure zvečer, kvečje mu petkrat.

S takim previdnim postopanjem se gotovo izogneš navedenim nadlogam, katere v mnogih slučajih celo lahko upropastijo otroka.

Če je dojenček zbolel pri odstavljanju in so se pokazali navedeni znaki, tedaj treba nemudoma k zdravniku, da dojenčku polagoma izčisti želodček in predpiše potrebno hrano. Kjer ni zdravnika, se da otroku piti v malih množinah šibkega, nepresladkega ruskega čaja. Če želodček malega bolnika to obdrži, se mu začne dajati po malem zelo razredčeno kravje mleko ($\frac{1}{4}$ vode in $\frac{3}{4}$ mleka), kateremu se primeša ječmenovega odcedka. To se mu daje vsake štiri ure. Ječmen (phan) treba dobro skuhati in precediti. Tudi odcedek ne sme biti pregost.

Polagoma se začne dajati dojenčku večja in gostejša množina omenjene pijače. Treba je postopati potrpežljivo in s skrajno previdnostjo, da pride dojenček polagoma v normalni tir ter se privadi na redno hrano potom steklenice.

Ako dojenček slabo vspeva pri hranitvi s steklenico in kravjim mlekom, pa redči mleko mesto z vodo z lahko telečjo juho. Za to se dobro skuha $\frac{1}{2}$ kg telečjega mesa na 1 l vode, pa brez začimb. Ko je dojenček 9 mesecev star, se mu šele začne dajati samo nerazredčeno mleko. Pred 9. mesecem ne odstavljaj otroka, šele potem začni z navedenim postopnim odstavljanjem. Kakor omenjeno, podojži otroka kvečjemu 5krat po dnevno, a po noči se da otroku piti le enkrat, tako da dobi dojenček hrano tekem 24 ur 6krat, kvečjemu 7krat.

Ako otrok po noči joče, ne dela tega, ker je lačen, marveč iz drugih vzrokov, bodisi ker je bolan ali pa nesnažen, ali vsled razvada (v največ slučajih!), ker ga je mati navadila na vsakokratno dojenje, kadar joče. V vseh treh slučajih mu dojenje odnosno pitje mleka prav nič ne koristi, nego mu utegne le škodovati, kajti preveč obremenjen želodček ne more prebavljati in radi tega tudi ne more spati. Zato naj mati navadi otroka, da pije po noči le enkrat. To bo koristilo otroku in njej, ker bo po noči počivala, da bo naslednjega dne šla spočita na svoje vsakdanje delo. —n—

(Konec prihodnjic).

HIGIJENA.

Zakon med krvnimi sorodniki zdravniki odločno odsvetujejo. To pa iz pravih zdravstvenih razlogov. V marsikaterem rodu so podedljive bolezni; ako se združita iz takega sorodstva v zakon dve osebi, ki trpita ali vsaj nagibljeta k dotični bolezni, potem je nevarnost, da njuni otroci resno podedujejo bolezen, še večja. Zato pa svetujejo zdravniki, naj se ne poročajo sorodniki, posebno ne bližji. Čim bolj sta si mož in žena po rodu oddaljena, tem večje je upanje, da ne bodo otroci podedovali bolezni. Rodovi, ki imajo v sebi kal podedovane bolezni, se izbóljšajo s tem, da se družijo v zakon s člani zdravih družin. Znane so nekatere evropske vladarske rodbine, ki so bile zapisane telesnemu in duševnemu propadanju ter so se reševale s tem, da so jemale v zakon osebe iz zdravih plemen. Opazovalci človeških tipov trdijo, da so ne samo najzdravejši nego tudi najlepši ljudje tam, kjer se križata dve tuji plemeni. Sicer pa opazimo blagodejnost plemenskega križanja celo pri živalih in rastlinah. Seme iz višje ležečih krajev da v ravnini boljši sad nego seme, ki je samo dozorelo v nižini. Kmetje to dobro vedo iz starih izkušenj.

Pri prvih divjih narodih so bila spolna družjenja med krvnimi sorodniki jako pogosta, toda čim bolj je človek napredoval v kulturi, tem bolj je opuščal zakonsko zvezo v sorodstvu. Marsikak zakon je bil razveljavljen, ako so dognali sorodstvo zakoncev. Naše sedanje pravo dovoljuje poroke že med bratrancom in sestrično, med stricem in nečakinjo, a zdravniki so nasprotni takim zvezam. Značilno je, da so poroke med krvnimi sorodniki pogostejše na kmetih nego med izobraženci. Morda zato, ker posestniki radi vidijo, da ostane premoženje v rodbini in ne prehaja v tuje roke. Gotovo pa je med izobraženci razvit neke vrste higijenično-estetični okus, ki se protivi tako blizki zvezi in dobi v občevanju in skupnem življenju prej nepoznanih, oddaljenih in tujih oseb več duševnega vžitka, več raznovrstnosti in zanimivosti. N.

KUHINJA.

O kavi. Kakor je to poglavje preprosto, tako je tudi važno. Preveč pride kave na dnevni red, da bi jo smeli prezreti v naših razpravah, in prav zato, ker je toliko kuhano, mislimo, da že vse znamo.

Žganje kave je silno važno. Če jo prežeš imaš oglje. Prava barva žgani kavi je barva temnega cimeta. Ko dobi to barvo, jo odstavi od ognja — pravzaprav od žravnice, ker na ognju je ne smeš žgati — in jo še malo na prostem mešaj in ohladi v zaprti žgalni posodi, da se ne razdiši. Najboljša je

kava, če jo žeš le $\frac{1}{4}$ kg na enkrat. Ta se enakomerno opravi, brž porabi in ne stoji tako dolgo. Sveže žgana je najboljša. Shranjena bi morala biti v cinasti posodi, ki ima obliko piramide in odprtino na ozkem robu ter dobro zamašeno. V taki posodi se kava ne izdiši, ker je vrat in površje majhno. Zrak ji odvzame moč in duh. Preprosti ljudje kavo kuhajo v loncu v vodi. V tem slučaju je treba kavno primes najprvo dobro prevreti in kavo stresiti v dobro vrelo vodo. Ko je kava zakuhana, ne sme več vreti, pač pa naj stoji na vročem dobro pokrita. Čim dalje bo vrela, tem slabša bo! Zmleta mora biti v prah, da ne ostanejo v debelih zrnih vse dobrine kave, ker drugače odda moč le zunanja plast zrn, sredina ostane neizrabljena. — Prekuhana kava se lahko še enkrat prekuha, če pa ta ocedek dolgo stoji, se skisa in še dodano dobro kavo oslabi.

Filtriranje kave je najboljše. Mi rečemo «Masinkafe». Slovensko bi se reklo kaj primernejše «parjenje kave». Za filtriranje mora biti prav dobra in fino zmleta kava. Turški mlincek je najboljši. Zmelje v prah. Ima obliko valjarja. Polivanje z vrelo vodo izvleče aromatične substance in v tem je vsa kavina blagodejnost. Aparat mora biti pokrit ves čas in livček zamašen. Skozi luknjičasto dno se mora kava primerno hitro a ne prepočasi odtekat. Glavno je, kako debela plast kave se sme napraviti in kako stisnjena mora biti kava v tej plasti. Če je tanka, rahla plast, odteče voda, ne da bi izsrkala dobrine iz kave. Če je plast debela in preveč stisnjena, se voda ohladi, preden prodre do srednjega in spodnjega dela kave. Odteče mrzla, nenapojena aromatičnih substanc. V obeh slučajih je kava vedena, slaba — dobrine niso izrabljene.

Slavni grof Rumford iz Monakovega, ki si je svoj čas pridobil toliko svetovnega priznanja v kuhinjski umetnosti in gospodinjskih izumih, priporoča kot najboljšo pripravo kave filtriranje ali ekstrahiranje kave. Po mnogih preizkusih je ugotovil, da naj bo plast visoka $\frac{2}{3}$ palca, ko kavo nadevamo v cinast ali plehast cilindar; a ko jo stisnemo, naj bo plast $\frac{1}{3}$ palca še visoka. S tem je povedano, da mora biti povsod enako visoka plast in ne različna. Ko prvi ocedek izteče, se šele nalije drugi krop. Primesi se pokuhajo že preje. Trije nalivi zadostujejo. Stiskalnik ostane na kavi ves čas, ko nalivaš. Presušena filtrirana kava je še dobra, ne pa mokra, plesnjava-kisla.

Po jutrovih in vzhodnih krajih kavo žgo in stolčejo v prah. To je boljše kot če se melje — okus je bolj aromatičen. — Najboljši način je sledeči: Stolčeno ali zmleto žgano kavo stres v steklenico, nalij z vodo in prav dobro zapri. Potem jo postavi v lonec, napolnjen z vodo toliko, da

bo steklenica pokrita. Vodo kuhaj in naj vre četrt ure. V steklenici imaš kavo, vso moč in ves duh kave, prav nič ni šlo v zrak. Kavo po tem načinu prineseš na mizo v steklenici k vrelemu mleku.

Kavni izvleček je tudi dober, a boljša je še vedno sveže kuhana kava. Izvleček je močen, a nima duha po kavi. Zato je dobro, če ga nekoliko priliješ dnevni kavi ali žitni. To je za turiste.

Kofein je najboljša vrste kava, kateri so odvzeti kemično ali umetno vsi živce razdražljivi delci ali strupi (in to je predvsem kofein). Zato se imenuje brezkofeinska. Ta kava je prav dobra, zelo okusna. Duha pa tudi nima, saj ji je bil s kofeinom odvzet še duh. Dražja je kot vse najdražje vrste, a za mešanico se ne obnese.

Dobra primes h kavi za otroke in živčno bolne je ječmen, temnorjavo žgan. Ta je redilen, ne povzroča vročine, je okusen, oljnat, ne razburja živcev. Tudi iz grozdnih pečk ali koščic se žge prvovrstna kava, ki kot primes nadkriljuje ječmen. Kakor je olje iz grozdnih pečk fino, tako fina je kava. Žge se kot ječmenova. Revno ljudstvo po deželi žge kavo iz raznih žitnih vrst, ki niso tako dobre — a gotovo zdrave in redilne.

Konečno še o marinirani kavi. Na barkah dobi čestokrat kava grenak in neuziten slan okus vsled vlažnosti in vsled morske vode, če ni skladišče na pravem prostoru. Taka slaba kava se vrže v vročo vodo. Če je voda lepo rumena, je kava dobra, če pa je rujava ali zelena, je kava slaba od vožnje. Ta preizkus se da napraviti že s par zrn. Toda to se da izboljšati. Če kavo žges, daj vmes na vsak kg kave par čebul brez lupine. Čebule razreži. Čebula potegne vse slabo iz kave nase — ne da bi kavi škodovala. Prežgano kavo je treba potem še parkrat v vrelo vodo popariti in presušiti. Brez tega pripomočka je kava, ki je bila na barki pokvarjena, nerabljiva. Pa tudi slabše vrste kave se dajo izboljšati. Še surovo daj v lončeno posodo, jo popari z vrelim kropom, premešaj in potem na situ odcedi. Voda bo zaudarjala. Iz sita daj kavo na bel prtič, da jo osušiš. Nazadnje jo pretresi na bel papir in na peči ali solncu še enkrat presuši. Potem jo prožgi prav malo, le do stopnje cimeteve barve, rožček v sredi mora ostati vedno belkasto svetel.

IZ NAŠE SKRINJE.

Makedonski običaji.

Porod. Kadar se žena počuti mater, skriva v začetku to skrivnost pred vsemi; po dveh ali treh mesecih prvi izve za to veliko tajnost njen mož, potem tašča in

tast, oziroma mati in oče. Da bi takoj govorila o tem, bi bilo neugodno in nevarno za mlado mater in za otroka, katerega lahko kdo ureče, dokler se ni še razvil. V nosečnosti opravlja mati vsa hišna in poljska dela, ker se mnogokrat zgodi, da porodi žena na njivi, v koruzi, žitu ali pri senu. Ako je porod lahek, žena kratkomalo sama zavije dete v predpasnik in ga nese domov. Je li porod težji, potem gre nekdo prisotnih domov po voz, s katerim odpelje ženo. Da porodi žena na potu, se tu doli zelo često dogaja, ali vendar ne smemo vzeti teh slučajev kot pravilo. Obično se vsaka žena, ako ni v siromašnih razmerah, zadnje tedne giblje največ v hiši in okolici. Vsaka žena si že prej pripravi vse, kar je potrebno za novorojenca. V celi družini vlada zadnji čas svečano in resno pričakovanje. Dasiravno se nevesta s taščo vselej dobro ne razume, ipak pomaga tašča zadnje dneve snahi ter ji ne pusti delati vseh del, češ da bi bilo greh, ako bi sedaj ne varovali žene. Dolžnost tašče ali matere je, da pouči snaho o vsem, kar se tiče poroda in stanja pred in po porodu.

Tako žena v drugem stanu ne sme hoditi po solnčnem zahodu iz hiše do polnoči, ker bi lahko «nagazila» izvesten čar, ki sestoji iz petelinovega repa, raznih dlak, kreppljev ali podobnih stvari. Ako noseča žena pohodi ali preskoči nekaj, kar ji je bilo nastavljeno v zli nameri, bo porod vrlo težek, rodilo se bo mrtno dete, pričakovati je treba raznih nesreč. V najmilejšem slučaju se dete rodi s kako telesno napako. Nekočliko dni pred porodom ne sme žena jesti ne kruha ne začimb (paprike, raznih kislin itd). Pravijo, da se mora žena vzdržati teh jedi zato, da bi pred porodom ali potem ne dobila mrzlice, da ji bo mleko boljše, da bo tudi lažje rodila.

Ako malo pomislimo, niso te navade prazne, še posebno ne to, da zabranjuje narod ženi dele pred porodom in potem. Žena se mora čuvati mraka, da bi ne bilo dete mračno, da bi ne bilo dremavo in jokavo in da bi ne imelo slabega vida. Na mraku tudi ne smejo biti otroške plenice, cunje, a še posebno ne kapice. (To praznovanje je doma tudi na Krasu). Občuti li žena bolečine doma, pošlje starejši član družine vse mlajše iz hiše k sorodnikom, nato pa vzame mož ali mati porodnice v usta vodo in poškropi bolnico z njo, rekoč: «Kakor jaz lahko izpljunem to vodo, tako lahko da tudi ti rodiš s pomočjo božje Matere.» V tem pride babica, običajno kaka stara žena, ako ni iz istega rodu in ako ni nobene od zlahte, pa pokličejo staro ženo, katere vrši dolžnost poklicne babice.

Še danes je v Makedoniji zelo malo diplomiranih babilic in še to samo po večjih

mestih, a vabijo jo obično le tujci. — Ako je porod težak, vzame babica jajce in ga izpusti porodnici v nedra, nakar ona vstane, da pade tako jajce na tla med nogami. Dokler vrši babica ta obred, škropi tašča ali mož ženo z blagoslovljeno vodo, proseč Boga za srečen porod. Babica pa izgovarja približno te besede: «Kakor kokica hitro jajce znese ter to samo od sebe pade. i kakor zrelo jabolko samo od sebe z veje pade, tako da tudi ti rodiš, za kar Bog pomaga in njegova sveta Mati.» — «Amen» odgovarja mož ali mati. Pri najtežjih, posebno pa pri dolgih porodih prinese babica za take prilike shranjene in posušene rože — tu jih imenujejo «roke brezmadežne Bogo-majke». Cvet je zelo podoben našim velikim zvončkom, samo da se njegova čaša zapre takoj, ko je pestič oplojen. Te rože položi babica v blagoslovljeno vodo. Polagoma se cvetne čaše namočijo tako, da se začno odpirati in iz glavic samo od sebe izpada seme. Kadar so vse odprte, vzame babica šopek namočenega cvetja ter kropi ž njim ženo, rekoč: «Kakor cvetka v vodi odpira in širi svojo cvetno čašo, da seme samo od sebe izpada, tako da se širi tvoja maternica in pusti svoje, kar je zrelega».

Razume se, da je treba posušeno cvetje namakati nekoliko ur, včasih ves dan, da je dovolj namočeno ter izpušča seme; ali vendar čakajo ter pravijo, da to najbolj pomaga. Poleg tega običaja pa babica tudi masira trebuh, seveda ne vedno pravilno.

(Dalje prih.)

Mara Husova.

KNJIŽEVNA POROČILA

Gospodinjski koledar za l. 1926. prinaša poleg običajnih koledarskih podatkov in gospodinjških zapisnikov tudi prav lepe poučne sestavke. «Kratka navodila o temeljnih pojmih kuhe» vsebujejo zlata zrnca za neizkušeno kuharico, istotako tudi «Nakupovanje živil». Člankom se pozna, da jih je napisala žena, ki ima dolgoletne gospodinjске izkušnje, ki je morala skrbno obrabiti vsak novec, predno ga je izdala, a je tudi razumno preudarjala in postopala pri nabavi vsake potreščine, da je vendar imela vedno le prvovrstno blago. Ni dovolj, da pozna gospodinja kuhinjske recepte, bodisi iz vsakdanje vaje ali iz knjig, nego mora tudi kuhati z razumom, z inteligenco. Iz iste količine moke, masla in vode napravi razumna kuharica okusno prežgano juho, ki jo lahko postavi na vsako mizo, nepremiselna gospodinja pa bo iz iste mere scarnila brozgo, ob kateri se bo namrdnil celo nerazvajeni jedec.

Knjiga prinaša bogato zbirko navodil za pripravlanje enostavne kmetske in meščanske hrane. Tudi ta so sestavljena s stro-

kovnim pojmovanjem kuhinjske vede in pravim razumevanjem gospodarskih razmer. «Sodobni slog v stavbarstvu in opremi stanovanja» je napisala Davorinka Deželova, katero poznajo naše čitateljce že iz podobnih člankov, ki so bili pred časom v «Ženskem svetu». Sestavek zasluži vse priznanje posebno zato, ker tako jasno in priprosto opozarja, kaj je po naših domovih nezdravega in neokusnega. Žena, ki s pridom prečita ta članek, bo takoj izprevidela, kakšne napake ima njena hiša; če si ne more nabaviti kaj boljšega, bo vsaj odstranila ono, kar kazi lice njenega stanovanja in ji je le v napotje.

«Kam z našimi dekleti», velezanimiv sestavek Minke Govekarjeve, smo že čitale v minulem letniku našega lista; prav je, da pride v roko tudi onim, ki niso imele lani «Ženskega sveta». Le žal, da so nekateri podatki o šolah v Jul. Krajini že izgubili vrednost, kajti tekom par mesecev se je naš šolski položaj tako poslabšal, da kmalu sploh ne bomo mogli več govoriti o šolah za naša dekleta!

Imovitejšim tukajšnjim gospodinjam priporočamo, naj prečitajo «Delo našega usmiljenja». Morda bodo tiste besede segle tudi njim v dušo in jim zbudile zmisel za našo siromašno mestno deco.

Že danes priporočam materam, naj ne vidijo v Gosp. koledarju le koledarja, ki ima vrednost samo za eno leto, nego naj ga varujejo in spravijo kot poučno knjigo, iz katere se bodo pozneje tudi hčerke naučile marsikaj koristnega in lepega.

Pri upravi «Ženskega sveta» se dobe sledeče knjige:

- «Gospodinjski koledar», cena L 4.
- «Otroško perilo», cena L 3,50, po pošti L 4,50, ali Din. 12, po pošti Din. 16.
- «Pomen materinega zdravja za zarod», cena L 1, po pošti L 1,10.
- «Marija Liza», hrvatska povest Adele Milčinovičeve, cena L 3.

Popravek. V zadnji številki se je vrnilo v pesem iz zbirke «Večna plamenica» (str. 11.) nekaj tiskovnih napak. Popravljamo najvažnejše: V 11. vrsti beri moč em namesto «očem»; v 14. vrsti: ...prelivajoče se iz drugega v drugega...; v 23. vrsti: A da si takrat po kamnatem stopnišču me za gnala...

V sestavku «Lea Faturjeva»: Na str. 2. v 7. vrsti čitaj k r o t k a namesto «krotaka»; na str. 3. v 28. vrsti isto namesto «i to»; na str. 4. v 30. vrsti počasi namesto «poča i».

Na str. 5. je izpadla zadnja vrsta: ... volji in je bila le zla posledica njenega brezskrbnega življenja. Ker se je...

JUHANA

Čitajte!   Važno za vsakogar!

POMEN „JUHANA“

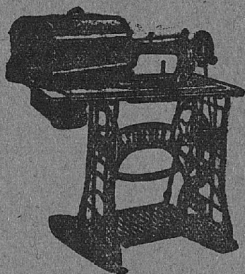
za prehrano in zdravje.

Ze dolgo se splošno občuti potrebnosti in pomanjkanje mogočno krepčilnega pripomočka v prehrani človeka. Napornosti sedanjega življenja ne zadošča več navadna hrana, ki slabega pač nasiti, moči mu pa ne daje. Redilni ekstrakti „JUHANA“ omogoča z malim stroškom dobro, zdravo in izdatno se hraniti. - Za strošek manj kot 1 dinar na dan dobavi „JUHANA“ telesu toliko redilne vrednosti iz žlahtnih beljakovin, mesnih in rasilinskih, da postane s tem pripomočkom najpriprostejša hrana izdatna in slastna. — „JUHANA“ krepeča tudi prebavo in preganja želodčne slabosti. — „JUHANA“ se žvija na način, da se vlije v navadno juho ali slan krop ali v prikuhe. Mesni juhi dá nepopisno okusnost in redilnost, brez mesa pa napravi iz kropa izvrstno pravo juho.

„JUHANA“ je oživljajoča in brez primere zdrava hrana. Stori človeka dobro razpoloženega, rejenega in močnega.

Za slabotne otroke, bolehnne, medle in nervozne ljudi pa je „JUHANA“ naravnost čudodelna hrana. — „JUHANA“ se dobi v vseh boljših prodajalnah živil.

Glavna prodaja: Ljubljana, Gradišče 13

15 - letno jamstvo

ima le šivalni stroj „STOEWER“, katerega lahko z enostavnim premikom rabite za šivanje ali vezenje (stopanje). V različnih opre- mah (pogrezljiv, v omarici itd.), za rodbinsko rabo, šivilje in krojače. — Dobite le pri

LUD. BARAGA, Ljubljana
Šelemburgova ulica 6, I. nadst.

Dame pozor!

Naznanjam, da sem otvoril

moderni damski salon

Izvršujem moderno striženje las à la garçonne (Bubikopf), ondulacije marscel, pranje s shamping-om, barvanje in manikuro. - Posrežba točna in čedna. - Poseben vhod.

Za obilen obisk se priporoča

LUDOVIK ZOTTER, brivec in vlasuljar, GORICA, Piazza della Vittoria (Travnik) šte. 17.

Čevljarnica Forcessin

Odlikovana na mednarodni razstavi v Genovi z „Diploma di gran premio“
TRST - Via Giuseppe Caprin števil. 5 pri Sv. Jakobu - TRST

Kdor išče obnavalo
 cenó a vendar lepo,
 ta bo pomislil malo,
 ne kupil kar na slepo!

In žel bo k „FORCESSINU“,
 ki v Trstu vsem od kraja
 — ubožcu al' bogatinu —
 najboljše čevlje daja ...

Čevlji za delo
 L 48.—

Čevlji za delo
 L 48.—

Velika zaloga vina, žganja in likerjev

Jakob Perhauc

ustanovljena leta 1878

Trst, via Xidias 6, Telef. 2-36

Vedno v zalogi in po cenah izven vsake konkurence: pristen istrski tropinovec, kraški brinjevec, in kranjski slivovec. — Lastni izdelki: šumeča vina, šampanjec, šumeči istrski retošk, Lacrima Cristi in druga. — Specialiteta: Jajčji konjak in Crema marsala ter raznovratni likerji.

Prvovrstna šola

za krojenje, šivanje, ročno in strojno vezenje, izdelovanje klobukov. Istotam KROJAČNICA in MODNI SALON. — Začetek tečajev 5. januv.

Voditeljica:

DONDA KLAMPFERER

v TRSTU, ulica Lavatolo 5
 vogal ulice XXX Ottobre

Gospodinje!

Obrnite se zaupno v trgovino jestvin, kolonijal, vin in likerjev
 v ulici Giulia št. 29. Postrežba točna. - Priporoča se udani

VEKOSLAV PLESNIČAR.

➔ Za vsako sprejemno ceno ➔

prodajam klobuke, slamnike ter vse potrebščine za modistke

MINKA HORVAT, modistka, LJUBLJANA,
 Dalmatinova ulica 10/II.